

Turizm ve İşletme Bilimleri Dergisi

www.turib.org

Türkiye'deki Çocuk Müzelerinin Turizm Bağlamında İncelenmesi*

Özlem GÜNCAN^{a**}

^a Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Burdur, guncanozlem@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8974-9100

Öz

Müzeler, toplumların kültürel miras unsurlarını sergilemek amacıyla oluşturulmakta ve çeşitli eserlerin korunduğu, saklandığı ve sergilendiği kurumlar olarak işlev görmektedirler. Müzeler, koleksiyonlarına ve hitap ettikleri kitlelere göre değişiklik göstermektedirler. Bu çalışmanın konusunu “çocuk müzeleri” oluşturmaktadır. Çocuğa verilen önemin artması ile birlikte çocuğun eğitimi ve gelişimi günümüz toplumlarının önemseydiği konular arasında yer almıştır. Çocuğa verilen bu önem, yalnızca eğitim alanında sınırlı kalmamış, turizmde de çocuk konusu önemsemeye başlamış ve çocuk dostu turizm anlayışı ortaya çıkmıştır. Müzeler de turizm hareketlerinde en önemli çekicilik unsurlarından biri haline gelmiştir. Dolayısıyla, bu çalışmada, turizm açısından önem arz eden müze ve çocuk konusu birlikte ele alınmış ve Türkiye'deki çocuk müzelerinin turizm açısından incelenmesi bu çalışmanın amacı olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan çalışmada, nitel veri toplama tekniklerinden kaynak taraması metodu kullanılmış ve taramalar “çocuk müzeleri” bağlamında gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, çocuk müzeleri ile alakalı hem basılı hem de elektronik kaynaklar taranmış ve çocuk müzelerine ilişkin web sayfaları da araştırmaya dahil edilmiştir. Taramalar sonucunda Türkiye'den 26 çocuk müzesine ulaşılmış ve müzelerin tamamı araştırma kapsamına alınmıştır. Ulaşılan çocuk müzeleri, önce kuruluş yıllarına, buldukları şehirlere ve koleksiyonlarına göre analize tabi tutulmuştur. Müzelerin koleksiyonlarına içerik analizi yapılmıştır. Daha sonra, çocuk müzelerine tematik bir analiz yapılmıştır. Çalışmanın sonunda, Türkiye'deki çocuk müzelerinin sekiz farklı tema bağlamında hizmet verdikleri, en çok da “oyuncak” temasını benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, müze, çocuk müzesi, Türkiye'deki çocuk müzeleri.

Jel kodu: Z30, Z32

Investigation of Children's Museums in Turkey in the Context of Tourism

Abstract

Museums are created to exhibit the cultural heritage elements of societies and function as institutions where various artifacts are preserved, stored and exhibited. Museums vary according to their collections and the audiences they appeal to. The subject of this study is “children's museums”. With the increase in the importance given to the child, the education and development of the child has been among the issues that today's societies care about. This importance given to the child has been not limited to the field of education, the subject of children has started to be cared about also in tourism field and the concept of child-friendly tourism has emerged. Museums have also become one of the most important attraction elements in tourism movements. Therefore, in this study, the subject of museums and children, which are important in terms of tourism, have been discussed together and the examination of children's museums in Turkey in terms of tourism has been determined as the aim of this study. In the study prepared for this purpose, the method of literature review, one of the qualitative data collection techniques, has been used and the reviews have been carried out in the context of “children's museums”. In this context, both printed and electronic resources related to children's museums have been reviewed and web pages related to these museums have been included in the study. As a result of the reviews, 26 children's museums from Turkey have been reached and all of the museums have been included in the study. The children's museums reached have been first analyzed according to their establishment years, the cities they are located in and their collections. Content analysis has been conducted on the collections of the museums. Afterwards, a thematic analysis has been made for children's museums. At the end of the study, it has been concluded that children's museums in Turkey serve in the context of eight different themes, and they mostly adopt the “toy” theme.

Keywords: Child, museum, children's museum, Children's museums in Turkey.

Jel Code: Z30, Z32

Makalenin Geçmişi:

Gönderim Tarihi : 20.10. 2022

Birinci Düzeltme : 30.12.2022

Kabul : 15.01.2023

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Güncan, Ö. (2023). Türkiye'deki Çocuk Müzelerinin Turizm Bağlamında İncelenmesi. *Turizm ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 3(1), 71-103

* Not: Bu araştırma etik kurul karar gerektirmeyen araştırmalar arasında yer almaktadır.

** Sorumlu yazar e-posta: Ö. Güncan (guncanozlem@hotmail.com)

1. Giriş

Müzeler, toplumların bilim ve sanat ürünleri ile yer altı ve yer üstü zenginliklerini sergilemek amacıyla oluşturulmaktadır. Müzelerde, tarih, kültür ve doğa varlıkları ile ilgili bilimsel ve sanatsal belge, eşya, anıt ve kalıntılar korunmakta, saklanmakta ve sergilenmektedir (Güleç & Alkış, 2003). Buradan, müzelerin özünü binaların değil, koleksiyonların oluşturduğu anlaşılmaktadır (Jolliffe & Smith, 2001). Bu anlamda müzeler, kültür ve tarih açısından önem taşımakta (Korkmaz, Savaşçı & Aydın, 2019) ve en önemli kültür kurumları arasında yer almaktadırlar (Okumuşoğlu, 2020). Dolayısıyla, müzeler, kültür mirasını korumak ve kültürel miras unsurlarını yeni yollarla paylaşmak (Akça, 2020), insanlığın kültür mirasını araştırmak, ziyaretçilerin eğitim, iş ve eğlence gibi deneyimler edinebilmesini sağlamak ve toplumun gelişmesine yönelik hizmet vermek gibi bir misyon yüklenmektedirler (Sop, Ongun & Abalı, 2020). Bu anlamda müzeler, toplumlar için öğrenme, düşünme, zevk alma ve bilgi edinme gibi edinimlere yönelik odak noktalarını oluşturmaktadırlar (Herreman, 1998). Uluslararası Müzeler Birliği (ICOM) (2007) müzeyi, *“kar düşüncesinden bağımsız, toplumun ve gelişimin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerinde araştırma yapan, bu malzemeleri toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve beğeni doğrultusunda sergileyen, sürekliliği olan bir kurum”* olarak tanımlamıştır (Korkmaz vd., 2019). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, müzeler yalnızca tarihi ve kültürel nesnelerin sergilendiği yerler değil, aynı zamanda toplumun bilim, kültür ve eğitim kurumları olarak işlev görmektedirler (Ekiz Kaya & Soylu Koyuncu, 2020). Dolayısıyla, müzelerin, toplum adına kültürel mirasın temsilcilerini koruyan, araştıran, ulaştıkları bilgiyi toplum ile paylaşan ve her geçen gün daha fazla kişiye ulaşabilmenin yollarını arayan kurumlar oldukları görülmektedir (Korkmaz vd., 2019).

Alanyazında bu kurumlara ilişkin değişik sınıflandırma yaklaşımları mevcuttur. Örneğin, müzeler arkeoloji, sanat ve oyuncak gibi çeşitli temalar altında faaliyet gösterebilmektedirler (Sop vd., 2020). Fakat farklı kökenleri ve farklı amaçları ile toplumda farklı gruplara hitap eden müzelerin kesin bir sınıflandırması bulunmamaktadır. Örneğin, çocuklar, toplum, üniversite veya okul müzeleri gibi müzeler belli bir kitleye hitap etmektedirler (Demir, 2022). Bu bağlamda, hitap ettikleri kitleyi “çocukların” oluşturduğu müzeler bu çalışmanın kapsamını belirlemekte, bu çalışmanın konusunu “çocuk müzeleri” oluşturmaktadır.

Çocuk müzelerinin, çocuğu ve çocuk kültürünü her yönüyle araştıran müzeler oldukları ifade edilmektedir (Genç, 2019). Diğer yandan, bu müzelerin genellikle 12 yaşa kadar olan çocukların gelişimini temel alarak öğrenmeye öncelik tanıyan, çocukların yaşadıkları çevreye ve dünyada olup bitene tanıklık etmelerini sağlayacak bilgi ve materyalleri araştıran, inceleyen, depolayan ve bu materyalleri çocukların ve gençlerin eğitimi için sergileyen kurumlar oldukları belirtilmektedir (Karadeniz, 2010a). Ayrıca çocuk müzelerinin, *“kaynağını sosyal, kültürel ve fiziksel çevreden alan, edindiği bilgileri hem sergileyen hem de kullanıcılara yaşatarak ileten, bunu yaparken de çocuk gelişimini temel alan, sanat, bilim, doğa, tarih ve kültür temelleri üzerine keşfetme mekanları”* olduğundan da bahsedilmektedir (Tavşan & Bektaş, 2019). Çocuk Müzeleri Birliği (ACM) ise çocuk müzelerini, çocukların kendileri için tasarlanmış ortamlarda oyun oynayarak ve keşfederek öğrendikleri, farklı toplulukların kültürlerini yansıtan ve çocuklara etkileşimli öğrenme deneyimleri yaşatan kurumlar olarak tanımlamaktadır (ACM, 2022). ACM’ye göre çocuk müzeleri, çocukların öğrenme motivasyonlarını artırmakta, küçük ziyaretçilerini bilinenden bilinmeyene doğru bir yolculuğa çıkarmakta ve bu süreçte onlara seçimler yaptırmaktadır. Buna ek olarak, bu müzeler çocuklara farklı kültürleri tanıtmakta, çocukların bu kültürlerle karşı hoşgörü geliştirmelerini sağlamak ve çocuklu aileleri etkileşimli sergi ve etkinliklerde buluşturmaktadırlar (Karadeniz, 2013).

Çocuk müzeleri, işleyiş, amaç, mekansal kurgu ve fiziksel özellikler bakımından yetişkinlere hizmet veren müzelerden farklı özellik taşımaktadırlar. Bu bağlamda, çocukların, algı işleyişlerini birden fazla duyularını aktive edebilecek şekilde kullanmalarını sağlayabilecek mekanlara sahip olmaları bu müzelerin en temel özelliğini oluşturmaktadır (Atacı, 2020). Çocuk müzeleri değişen çocukluk anlayışı, artan çocuk nüfusu, örgün okulların sınıfları dışında yeni ve alternatif öğrenme mekanlarının belirlenmesi, çocukların ihtiyaç ve ilgilerine hizmet eden keşif odaklı öğrenme kurumları anlayışı, ebeveynlerin çocuklara olan ilgisinin artmasını, yeni öğrenme teorilerinin geliştirilmesini ve dünyanın dört bir yanındaki çocukların boş zamanlarını geçirmek için erişilebilir ve güvenli yeni tür binalara olan ihtiyaçlarını ve toplumsal sorunları ele almaktadır. Çocuk müzelerinin etkileşimli mekanları, uygulamalı öğrenme olanakları, yenilikçi sergileri, yaratıcı atölyeleri ve çocuk merkezli öğrenme atmosferleri günümüz toplumları için en büyük değişiklik olarak görülmektedir (Karadeniz, 2010b).

Çocuk müzelerinin işlevleri arasında oyun oynamak da vardır ve oyun yoluyla, çocuklarda öğrenmenin kalıcı olması sağlanmaktadır. Dolayısıyla, bu müzelerde, çocuklarda keşfetme isteği yaratan ve farklı yaş grubundaki ziyaretçilerin ilgi alanlarına yönelik atölyeler ve çalışma sınıfları bulunmaktadır (Yavuz Öden, 2020). Yani, çocuklar için tasarlanmış bu müzelerde çocukların oyunlar ve keşifler yoluyla öğrenmeleri desteklenmektedir (Aktaş Arnas, 2017). Bu anlamda, amaçlarına ulaşabilmek için çocuk müzelerinin çocuklarla etkileşimi öne çıkarmak ve müzecilik süreçlerinde izleyici ile bir araya gelebilmek için kullandıkları ilk yöntem "oyun" olmaktadır. Müzeler, özellikle müze eğitimi süreçlerinde oyunu ve canlandırmayı öne çıkararak çocuklarda kalıcı öğrenme sağlayabilmektedirler. Konuyla ilgili olarak Manchester Müzesi, bir müzenin çocuk odaklı bir ortama dönüşebilmesi için oyunu temel alan bir yapıda olması gerektiğini öne sürmektedir. Bu bağlamda, bu kurumun 2015 yılında yayınladığı "Oyuncu Bir Müze Olmak İçin Kurallar" isimli bir el kitabı bulunmaktadır. Buna göre, oyun temelli bir müzenin bağlı olması gereken kuralların en başında, bu müzelerin oyuna uygun fiziki altyapıya sahip olmaları hususu gelmektedir. Diğer yandan, çocuk odaklı müzelerin, oyuna değer verdiklerini felsefelerinde ve amaçlarında vurgulamaları, oyuna dayalı etkinlikleri hazırlayıp sunmaları ve oyunlar arasındaki farklılık ve çeşitliliklere saygı duymaları gerekmektedir. Ayrıca bu müzelerde ziyaretçiler oyunu istedikleri gibi kurgulayabilmeli, müzenin atmosferi oyunun türüne göre değiştirilebilmeli ve oyuncu bir müze olmak isteyen kurum, bu konudaki yaklaşımını yazılı olarak beyan etmelidir (Güneröz, 2022a).

Müzecilik alanındaki uygulamalara bakıldığında, çocuklara yönelik hizmet veren "çocuk müzelerinin" müzecilik alanına girdiği ve bu müzelerin hitap ettiği kitlenin çocuklar ve çocuklu aileler oldukları görülmektedir. Bu noktada, uygulamadaki çocuk müzelerinin çocuğu hangi yönüyle ele aldıkları, çocuklara hangi açıdan yaklaştıkları ve hangi temalar bağlamında çocuk ziyaretçilerine hizmet verdikleri konusu önem kazanmaktadır. Alanyazın incelendiğinde, çocuk müzelerini çeşitli açılardan ele alan ve Türkiye'deki çocuk müzelerine ilişkin genel değerlendirme yapan çalışmaların (Haas, 1996; Zilcioğlu, 2008; Karadeniz, 2009; Karadeniz, 2010a; Karadeniz, 2010b; Karadeniz, 2013; Silav, 2014; Sağlam, 2015; Kazova, 2019; Tavşan & Bektaş, 2019; Yavuz Öden, 2020; Güneröz, 2022a) alana yansıdığı görülmektedir. Ancak ilgili çalışmalar arasında, çocuk müzelerini turizm açısından değerlendiren ve tematik olarak inceleyen bir çalışmanın olmadığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla, bu konu alanyazında bir eksiklik olarak görülmüş ve bu eksiklikten yola çıkılarak bu çalışma hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, Türkiye'de hizmet veren çocuk müzelerine yönelik tematik bir incelemenin yapılması ve bu müzelerin turizm bağlamında değerlendirilmesi olarak belirlenmiştir. Çalışma, bu amaca yönelik olarak hazırlanmış ve çalışmanın sonunda, Türkiye'deki çocuk müzelerinin,

benimsedikleri temalar bağlamında genel bir profilinin ortaya konulması hedeflenmiştir.

2. Literatür Taraması

2.1. Türkiye'deki Çocuk Müzeleri

İnsanların turizm faaliyetlerine katılmalarındaki önemli faktörlerden biri kültür olup, tatillerini geçirmek için seçecekleri destinasyon seçiminde kültürel değerler önemli bir rol oynamaktadır (Polat & Aktaş Polat, 2014). Müzeler de turizm faaliyetlerinin oluşmasında etkili olan kültürel çekicilik unsurları arasında yer almaktadır (Kervankıran, 2014). Turizm ve müze ortak özelliklere sahiptirler ve birbirlerine karşılıklı fayda sağlamaktadırlar. Örneğin, turizm sayesinde, müzelerde saklanan koleksiyonların tanınırlığı artmaktadır. Diğer yandan, müzeler turizm açısından alternatif destinasyonlar oluşturmakta, turist sayısının artmasına neden olmakta ve buldukları bölgeye ekonomik anlamda gelir sağlamaktadırlar. Günümüzde müzeler, turizm olayının önemli bir ögesi olup, turist varış noktalarının ayrılmaz bir parçası olarak turizm sektöründe yer almaktadırlar (Kervankıran, 2014). Öyle ki, günümüzde “müze turizminden” bahsedildiği de (Kervankıran, 2014; Aydoğan, 2021) görülmektedir. Buna bağlı olarak, turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kültürel etkinliklere olan talep ile kültürel turizm seyahatlerinin en önemli unsurlarından biri olan müzelere olan ilgi her geçen gün artmaktadır (Gül & Gül, 2017). Bu durum, müze ziyaretleri ile ilgili istatistiki verilerde de görülebilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) verilerine göre, 2021 yılında Türkiye'deki müze sayısı %5 artarak 519 olmuştur. Bu müzelerin 210 tanesi Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı iken 309 tanesi özel müze kategorisinde yer almıştır. Diğer yandan, 2021 yılında müze ve ören yeri ziyaretçi sayısı bir önceki yıla göre %69 artarak 23.245.317 olmuştur (TÜİK, 2023). Hem Türkiye'deki müze sayılarında hem de bu müzelere yönelik ziyaretçi sayılarında yaşanan bu artış, Türkiye'deki müzelere olan ilginin her geçen gün daha da arttığını göstermektedir. Bu artışın, müzelerin buldukları bölgelere seyahat eden turist sayısında da artış yaşanmasında, bu bölgelerdeki turistik faaliyetlerin çeşitlenmesinde ve alternatif ziyaret merkezlerinin oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Son yıllarda turizm sektöründe müzelere olan ilginin yanı sıra çocuklara verilen değer de arttığı gözlenmektedir. Diğer bir ifade ile günümüzde turizm sektöründe çocukların tüketici olarak değeri anlaşılmış ve çocukların, aile kararları üzerindeki etkileri artmıştır. Buna bağlı olarak, “aile turizmi” ve “çocuk dostu turizm” gibi turizm uygulamaları ön plana çıkmıştır (Güncan, 2022a). Her ne kadar çocukların satın alma güçleri olmasa da anne ve babalarının satın alma ve tatil kararları üzerindeki etkilerinin büyük olduğu görülmüştür (Li, Wang, Xu & Mao, 2017). Dolayısıyla, çocuklar ve çocuklu aileler bugünün şartlarında en önemli tüketici gruplarından biri olarak kabul edilmektedir. Çocuklu aileler, tatil planları yaparken çocuklarının isteklerini ön planda tutmakta ve onların istek ve ihtiyaçlarına göre tatil tercihi yapmaktadırlar (Acun Yıldırım, 2018: 81). Çocukların, yalnızca ailelerinin seyahat ve konaklama tercihleri üzerinde etkili olmadıkları, aynı zamanda yeme içme mekanı, eğlence mekanı ve müze ziyareti konularındaki tercihleri üzerinde de etkilerinin büyük olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan, TÜİK verileri incelendiğinde, çocuk nüfusunun toplam Türkiye nüfusu içerisindeki sayısının da yüksek olduğu görülmektedir. TÜİK verilerine göre, 2021 yılında Türkiye nüfusu 84 milyonun üzerinde belirlenmiş, bu nüfusun %26,9'unu (22 milyon) ise çocuklar oluşturmuştur (TÜİK, 2023). Dünya nüfusuna bakıldığında, 2022 verilerine göre dünya genelinde 8 milyar insanın yaşadığı (World Population Review, 2023), bu nüfusun %27'sinin (1,9 milyar) ise 0-14 yaş arası çocuklardan meydana geldiği (Gapminder, 2023) görülmektedir. Bu rakamlar hem Türkiye'de hem de dünya genelinde çocuk sayısının azımsanmayacak bir yoğunlukta olduğunu göstermektedir. Bu bilgiye da-

yalı olarak, günümüzde tatile çıkan ve turistik faaliyetlere katılan çocuklu ailelerin sayısında da artış yaşandığı tahmin edilmektedir. Bu artışın yalnızca tatil bölgelerine seyahatler ile sınırlı kalmadığı, aynı zamanda müze ziyaretlerini de etkilediği düşünülmektedir. Bu bağlamda, çocuklu ailelerin tatilleri esnasında gerçekleştirecekleri müze ziyaretlerinin de çocuklardan etkileneceği ve bu ziyaretlerin çocukların talep ve istekleri doğrultusunda şekilleneceği düşünülmektedir. Buna göre, müzecilik alanında çocuk müzelerinin yaygınlık kazanması kaçınılmaz olarak görülmekte ve bu müzelerin, özellikle çocuklarıyla seyahat eden aileler açısından turistik çekicilik değeri taşıdığı düşünülmektedir. Dolayısıyla, çocuklu ailelerin, çocuklara yönelik hizmet veren ve çocuk odaklı müzelere öncelik verecekleri varsayılmaktadır. Bu çalışmada, bu varsayımdan hareket edilmekte ve Türkiye'de hizmet veren çocuk müzeleri, turizm bağlamında ele alınarak incelenmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde, Türkiye'deki çocuk müzeleri hakkında bilgi verilmektedir. Bunu yaparken, müzeler, isimlerinin alfabetik sırasına göre sıralanmaktadır. Bu bağlamda müzeler, ilk olarak genel görüntüsünün ortaya konması amacıyla tablo halinde verilmektedir. Buna göre, çocuk müzeleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Türkiye'deki Çocuk Müzeleri

Sıra	Müze
1	Aksaray Belediyesi Oyuncak Müzesi
2	Anadolu Oyuncak Müzesi
3	Ankara Rahmi Koç Müzesi Bebek Evleri ve Oyuncak Bölümü
4	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi
5	Antalya Oyuncak Müzesi
6	Atatürk ve Çocuk Müzesi
7	Balat Oyuncak Müzesi
8	Canik Oyuncak Müzesi
9	Cin Ali Müzesi
10	Çamlıdere Çuf Çuf Treni Oyun ve Oyuncak Müzesi
11	Düştepe Oyun Müzesi ve Oyun Bahçesi
12	Ekolojik Oyuncak Müzesi
13	Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi
14	Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi
15	Hasan Ali Yücel Çocuk Müzesi
16	İstanbul Oyuncak Müzesi
17	Karşıyaka Belediyesi Evrensel Çocuk Müzesi
18	Kartal Belediyesi Masal Müzesi
19	Musa Baran Çocuk Oyuncakları Müzesi
20	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi (OKÜ) Celil Atasever Oyuncak Müzesi
21	Sandıklı Oyuncak Müzesi
22	Şanlıurfa Oyun ve Oyuncak Müzesi
23	Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi
24	Üsküdar Belediyesi Mehmet Naci Aköz Uçurtma Müzesi
25	WOX İllüzyon ve Oyuncak Müzesi
26	Yenimahalle Evrensel Değerler Çocuk Müzesi

Tablo incelendiğinde, Türkiye’de toplamda 26 tane çocuk müzesinin olduğu görülmektedir. Bu bölümde, bu müzeler hakkında sırasıyla kısa açıklamalar yapılmaktadır.

Aksaray Belediyesi Oyuncak Müzesi, 2018 yılında Aksaray Belediyesine bağlı olarak ziyarete açılmıştır. Müzede, binlerce oyuncak, eğitici materyaller ve Milli Eğitim Bakanlığının tavsiye ettiği çocuk kitapları ücretsiz olarak çocukların kullanımına sunulmakta, çocuklar birkaç aktiviteyi bir arada yapabilmekte ve birbirleriyle güzel faaliyetler gerçekleştirebilmektedirler. Müzede ayrıca, okuma etkinliklerinin yapılabileceği kütüphane, serbest alanlar, şarkı ve tiyatro etkinlikleri için drama salonu, zeka atölyeleri, robotik kodlama bölümü, ahşap oyuncak atölyesi, kum sınıfı ve oyun odası bulunmaktadır (Günçan, 2022b).

Anadolu Oyuncak Müzesi, 2017 yılında Antalya’nın Kepez ilçesinde ziyarete açılmıştır. Müzede, *Pinokyo*, *Masalıcı Nine*, *Temel Reis*, *Garaj*, *İstasyon*, *Erken Cumhuriyet Sınıfı*, *Yapboz*, *Fatoş Oyuncaklar*, *Esnaf Sokağı*, *Anadolu Geleneksel Oyuncakları*, *Kaleiçi Sokağı* ve *Anadolu Oyuncak Tarihi* gibi temalara sahip 15 salon bulunmaktadır. Müzede 13 binden fazla oyuncak sergilenmekte ve ahşap oyuncak boyama, taş boyama, bez bebek atölyeleri, film gösterimleri, konferanslar ve seminerler düzenlenmektedir (Atabay, 2022a).

Ankara Rahmi Koç Müzesi Bebek Evleri ve Oyuncak Bölümü, Rahmi Koç Müzelerine bağlı bir müze olarak 2005 yılında Ankara’da kurulmuştur. Müzede, “Bebek Evleri” ve “Oyuncaklar” bölümleri yer almaktadır. Bebek Evleri bölümünde, Müzede sergilenen bebek evleri arasında *Ruby Villa*, *Marqueterie Villa*, *Gottschalk Bebek Evi*, *Mirador Villa*, *Tudor Tarzı Fransız Bebek Evi* ve *Deniz Müzesi* isimli bebek evleri sergilenmektedir. *Oyuncaklar* bölümünde ise her biri toplum tarihine ışık tutan Roller Coaster’lardan otomatonlara, ahşap oyuncaklara kadar çeşitli oyuncaklar sergilenmektedir. Bu oyuncaklar arasında, *Steel Stella Roller Coaster’in çalışır modeli*, *oyuncak tren*, *oyuncak tekneler*, *oyuncak arabalar*, *oyuncak at*, *oyuncak makinesi*, *otomaton* ve *el yapımı Alman oyuncaklar* bulunmaktadır (Rahmi M. Koç Müzeleri, 2022).

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi, Prof. Dr. Bekir Onur tarafından 1990 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulmuştur. Profesyonel anlamda Türkiye’nin ilk oyuncak müzesi olarak kabul edilmektedir. Müzede *geleneksel oyuncaklar*, *fabrikasyon oyuncaklar*, *yabancı oyuncaklar*, *antik oyuncaklar* ve *yeni oyuncaklardan* oluşan beş bölüm yer almakta ve 3000’e yakın oyuncak sergilenmektedir. Müzenin koleksiyonunun en önemli özelliği, geleneksel ve endüstriyel Türk oyuncaklarına sahip olmasıdır. Bu bağlamda müzede, *geleneksel oyunlar ve oyuncaklar*, *bebekler*, *hayvanlar*, *bebek evleri*, *minyatür ev eşyaları*, *trenler*, *yapı ve inşaat alanları*, *teneke oyuncak koleksiyonu* ve *oyuncak arabalar* gibi pek çok oyuncak ve oyun materyali sergilenmektedir (Güneröz, 2022b).

Antalya Oyuncak Müzesi, Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından 2011 yılında Antalya’nın Muratpaşa ilçesinde ziyarete açılmıştır (Atabay, 2022b). Müzede, *Lehmann*, *Schuco*, *Steiff* ve *Louis Marks* gibi dünyaca ünlü oyuncak üreticilerinin oyuncakları ile *Nekur* ve *Fatoş* gibi yerli üreticilerin ürünü olan oyuncaklar sergilenmektedir (Karadeniz & Atar, 2017). Müzede, *Kül Kedisi ve balkabağı arabası*, *Daltonlar*, *Red Kit*, *Mickey Mouse*, *Şirinler*, *Keloğlan* ve *Temel Reis* gibi birçok yabancı çizgi film karakteri (Antalya Oyuncak Müzesi, 2022) ile *Keloğlan* ve *Nasreddin Hoca* gibi yerel kahramanları da görmek mümkündür (Atabay, 2022b). Ayrıca *ahşap oyuncak boyama*, *çöp kukla*, *mandala*, *origami*, *krigami*, *yapboz*, *yaratıcı drama* ve *oyunlar*, *ritim*, *model uçak ve uçurtma yapımı* gibi atölye etkinlikleri ile *Hacıvat Karagöz kukla gösterisi*, *lego oyuncakları* ve *robotik ve eğitim atölyeleri* de bulunmaktadır. Çocuklar için *müzikaller*, *kukla tiyatrosu*, *masal okuma* ve *kitap imza günleri*, *oyun ve oyuncak ile ilgili seminerler*, *bilim atölyeleri* ve *gösterileri*, *anma günleri*, *sergiler*, *film gösterimleri* ve *Müzeler Haftasına özel etkinlikler* de gerçekleştirilmektedir (Karadeniz & Atar, 2017).

Atatürk ve Çocuk Müzesi, 2014 yılında Yalova'da ziyarete açılmıştır. Müzede, Atatürk'ün hayatında çocuk sevgisinin, interaktif ve dijital tasarımlarla ziyaretçilere anlatılması ve bu yolla, ziyaretçilerin Atatürk'ü farklı bir perspektiften tanımalarının sağlanması amaçlanmaktadır. Müzede, çocukların ilgisini canlı tutmaya yönelik etkileşimli kutu modüller ile çocuk faaliyet alanı bulunmakta, Atatürk'ün manevi evlatlarına ilişkin bilgiler ve manevi evlatları ile yapılan röportajlar yer almaktadır. Müzede ayrıca, *Atatürk kitapları* sergilenmekte, *Atatürk devrimleri* anlatılmakta, *Atatürk'ün yurt gezilerinden fotoğraf ve videolar*, *Atatürk'ün şahsi eşyaları* sergilenmekte ve bir de *Atatürk ile fotoğraf çekirme köşesi* bulunmaktadır. Diğer yandan, müzede sergilenen eserler arasında *Çocuk Esirgeme Kurumuna ait pullar* ile *Yalova'daki 23 Nisan Bayramı kutlamalarına ilişkin eski fotoğraflar* da yer almaktadır (Avunduk, 2022).

Balat Oyuncak Müzesi, 2021 yılında İstanbul'un Fatih ilçesinde ziyarete açılmıştır. Müzenin koleksiyonunda, 2300 parçalık *kurşun asker koleksiyonu*, *'Air An veya Film' sahnesinin canlandırıldığı el yapımı dioramalar*, *1930'lar itibariyle tarihli teneke oyuncaklar*, *gemi-uçak maketleri*, *döküm araba koleksiyonu*, *1940'lar itibariyle porselen ve plastik bebek koleksiyonu* ile *lego koleksiyonu* yer almaktadır. Diğer yandan, müzenin koleksiyonunda, *günümüz çizgi film ve animasyon film karakterleri*, *korku filmi sahnelerinin canlandırıldığı dioramalar*, *sınırlı üretim Disney karakter heykelleri* ve *Gulliermo Forchino'nun özel heykel koleksiyonu* da bulunmaktadır. Müze ayrıca, *1:24 ölçeğinde hareketli tren ve istasyon sahnesine*, *1:87 ölçeğinde 1970'ler Almanya Bonn kasabası dioramasına*, *ünlü maket markası Tamiya'nın motosiklet maketlerine*, *1:1 ölçeğinde Hazerfan Ahmet Çelebi kanadına* ve *1950'ler itibariyle pedallı çocuk araçları ile scootera* da ev sahipliği yapmaktadır (Balat Oyuncak Müzesi, 2022).

Canik Oyuncak Müzesi, 2018 yılında Samsun'un Canik ilçesinde ziyarete açılmıştır (Mankırcı, 2018). Müzede sergilenen eserler arasında, *MÖ 4. yüzyıl Roma dönemine ait yedi arkeolojik oyuncakın seramik kopyaları*, *Ford marka t model kurmalı oyuncak araba*, *16. yüzyıldan bebek evleri*, *peluş oyuncak ayılar*, *uzay oyuncakları*, *Mickey Mouse karakterinin gerçek fare görüntüsüne sahip ilk örnekleri*, *Nazi Almanya'sında üretilen oyuncak askerler*, *Almanya'da talaş ve tutkaldan yapılmış Kızılderi ve kovboy figürleri*, *Barbie bebekler*, *Tom ve Jerry oyuncakları*, *uçak modelleri*, *tren istasyonları*, *zeplinler ve dönme dolaplar* yer almaktadır. Canik Oyuncak Müzesinde ayrıca, *Eyüp oyuncakçılarının ürünlerine*, *Fatma İlhan tarafından üretilen Fatoş marka oyuncaklara* ve *Sunay Akın ve Ayhan Doğan'ın birlikte hazırladıkları ahşap oyuncak ve kuklalara* da yer verilmektedir (Çilingir Ük, 2022).

Cin Ali Müzesi, Cin Ali Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından 2019 yılında Ankara'nın Çankaya ilçesinde açılmıştır. Cin Ali Kitapları, ilk olarak 1968'de yayımlanmış ve çok sevilmiştir. Cin Ali Kitapları kısa sürede ülke genelinde tanınmış ve o günden bugüne pek çok kuşağa okuma yazma öğretmiştir. Cin Ali Müzesinde, Cin Ali'nin nasıl ortaya çıktığını, gerçek ailesini, arkasındaki pedagojik gücü ve Cin Ali'nin kent belleğinde edindiği yeri anlatan 12 sergi alanı bulunmaktadır. Bu sergi alanlarında, Cin Ali kitaplarının en eski basımlarından örnekler, Cin Ali'nin babası olarak bilinen Öğretmen Rasim Kaygusuz'a ait eşyalar ve onun, öğrencilerine okumayı kolay öğretmek için kendi ürettiği oyuncaklar sergilenmektedir. Müzede ayrıca, ilk ortaya çıktığı dönemdeki gibi siyah önlüklerin ve kara tahtanın yer aldığı bir de sınıf bulunmaktadır. Diğer yandan, müzede Cin Ali tişörtleri, kupa bardakları, çıkartmaları ve hediye setleri gibi Cin Ali motifli pek çok ürün satışa sunulmaktadır (Cin Ali Müzesi, 2022; Güncan, 2022c).

Çamlıdere Çuf Çuf Treni Oyun ve Oyuncak Müzesi, 2017 yılında Çamlıdere Belediyesi tarafından Ankara'nın Çamlıdere ilçesinde ziyarete açılmıştır. Müze "Çuf Çuf" ismini, şeklinin tren vagonuna benzemesinden al-

maktadır. Müzede, 200 yıl öncesinden günümüze kadarki dönemlere ait 3000 civarında antika oyuncak sergilenmektedir. Antika oyuncakların yanı sıra müzede, Çamlıdere Belediye Başkanı Nazım Caner Can'ın çocukluğunda oynadığı kendi oyuncakları ile yıllarca satın alarak biriktirdiği oyuncaklar da yer almaktadır. Müzenin koleksiyonunda ayrıca, *geleneksel oyunlar oynayan çocuk maketleri ve figürleri, el yapımı ahşap oyuncaklar, tel ve demirden yapılmış oyuncaklar, el yapımı gemiler, arabalar ve köylerde oyuncak amaçlı kullanılan malzemeler* de bulunmaktadır (Çamlıdere Belediyesi, 2022; Günçan, 2022d).

Düştepe Oyun Müzesi ve Oyun Bahçesi, Ataşehir Belediyesi tarafından 2015 yılında İstanbul'un Ataşehir ilçesinde kurulmuştur. Müzede, 20'den fazla ülkeden ve 150 koleksiyoncudan toplanan, tarihi 1800'lü yıllara kadar uzanan yüzlerce çocuk oyunu ve oyuncakları sergilenmektedir. Bu oyun ve oyuncaklar arasında, *150 yıllık satranç takımı, Viktorya döneminin küp oyunları, Shakespeare oyunlarının oynandığı ve yalnızca Shakespeare karakterlerinin yer aldığı kukla tiyatrosu, bu tiyatrodan oynanan oyunların senaryolarının yer aldığı el yazması notlar, 100 yıllık ilk taş ev inşa oyunu ve ilk uzay oyunları* yer almaktadır. Bu oyunlardan başka, *oyun kültürünün gelişmesinde önemli bir rol oynayan çizgi roman, edebiyat, sinema ve televizyon dünyasının ünlü kahramanları (Walt Disney'in yarattığı ilk Mickey Mouse karakteri, The Yellow Kid karakteri vb.) ile çocuklar ve yetişkinler açısından önem taşıyan antika kitaplara* da müzenin koleksiyonunda yer verilmektedir. Oyun bahçesinde ise *bowling, satranç, mini golf, labirent, masa tenisi ve ahşap salıncaklar* çocukların kullanımına açıktır (Ataşehir Belediyesi, 2022; Günçan, 2022e).

Ekolojik Oyuncak Müzesi, Tekkeköy Belediyesi tarafından 2017 yılında başlatılan bir projenin hayata geçirilmesi sonucunda 2018 yılında Samsun'un Tekkeköy ilçesinde kurulmuştur. Müzede, oyuncak ustası Salih Tok'un gürgen, çam ve kavak ağaçlarından yaptığı ahşap oyuncaklar ile eşyaların oyuncığa dönüşmüş hallerini tanıtan ve çocukların gelişimlerine katkı sağlayan 300'den fazla oyuncak sergilenmektedir. Bu oyuncaklar arasında, *topaçlar, Pinokyo, Nasreddin Hoca, Karagöz ve Hacivat, Bremen mızıkacıları, çizgi roman kahramanları, kağıt ve arabalar, çeşitli hayvan figürleri, matematik oyunları, zeka oyunları ve Montessori oyunları* yer almaktadır. Müzede sergi alanının dışında çocukların oyuncak yapmalarına ve boyamalarına olanak sağlayan oyuncak atölyeleri de mevcuttur (Günçan, 2022f).

Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi, Eskişehir Anadolu Lisesi binasında 2021 yılında ziyarete açılmıştır. Müzede, 350'nin üzerinde farklı dil ve lehçede *Küçük Prens* kitapları bulunmaktadır. Müzede, Küçük Prens'in 1953 yılı basımı ilk Türkçe baskıları, Exupery ve Küçük Prens hakkında yazılmış dergiler ve kitaplar ile Küçük Prens Resimli Ansiklopedisi sergilenmektedir (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2023).

Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 2013 yılında ziyarete açılmıştır. Müzede, 1700-1990 yıllarından kalma el ve fabrika yapımı 600 oyuncak sergilenmekte ve 24 ülkeden dünya çocukları tanıtılmaktadır. Bu ülkelerin çocukları, maketler şeklinde gösterilmekte ve bu maketler, üzerlerinde yöresel kıyafetleri ve mimari kültürü ile sergilenmektedir. Müzenin koleksiyonunda, Türkiye'den Gaziantep yöresine ait *el yapımı oyuncaklar, Fatoş bebekleri, Gürel ve Nekur oyuncak arabalar, Bilge ve Alasya marka oyuncaklar, elektrikli bilgi oyunları ve Dünder inşaat oyunları* yer almaktadır. Yerli oyuncakların yanı sıra müzede, dünyanın diğer ülkelerinden *Mickey Mouse, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Pinokyo, Hayalet Avcıları, Taş Devri, Charlie Chaplin gibi film, masal ve çizgi film karakterleri, Latern Magica ve Shakespeare'den sahneler, Nazi Almanyasının İkinci Dünya Savaşındaki cephelerinden kesitler, Kızıldeniz, Lehmann marka teneke oyuncaklar, bebek evleri, Avrupa'da sanayi ve tarımda kullanılan gereçlerin ve lunaparkların oyuncak versiyonları ve peluş oyuncaklar* da bulunmaktadır. Müzede, kalıcı sergilerden başka oyuncak yapım

atölyeleri, kukla yapım atölyeleri ve çocuklara geleneksel oyunları öğretmeye yönelik düzenlenen “Oyun Günleri” de çocukların hizmetine sunulmaktadır (Karadeniz & Atar, 2017; Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2022).

Hasan Ali Yücel Çocuk Müzesi, Edirne Belediyesi tarafından 2018 yılında Edirne’de kurulmuştur. Müzede, çocuklarla eğitim programlarının uygulandığı altı adet açık, beş adet de kapalı alan bulunmaktadır. Açık havadaki alanlar, *Biyolojik Havuz, Paleontoloji, Arkeoloji, Buzul, Entomoloji* ve *Mühendislik Adasından* oluşmaktadır. Kapalı alanlar ise *Vahşi Yaşam ve Yardımseverlik, Veterinerlik ve Sevgi, Çevre ve Saygı, Trafik ve Hoşgörü* ile *Bilim ve Sanat* alanlarından meydana gelmektedir. Açık alanlarda, canlılığın başlangıcı, pangea, paleontoloji ve arkeoloji gibi kavramlar ele alınmaktadır. Kapalı alanlarda ise yardımseverlik, sevgi, hoşgörü ve saygı gibi değerler işlenmekte, bu değerler drama ve oyunlarla desteklenmektedir (T.C. Edirne Belediyesi Hasan Ali Yücel Çocuk Müzesi, 2022).

İstanbul Oyuncak Müzesi, şair-yazar Sunay Akın tarafından 2005 yılında İstanbul’un Göztepe semtinde açılmıştır (Erdoğan, 2022). Müzede sergilenen en eski oyuncaklar arasında, 1817 yılında Fransa’da yapılan *oyuncak keman, 1820 yılında Amerika’da yapılan oyuncak bir bebek, misketler, yüz yaşında teneke oyuncaklar* ve *porcelen bebekler* bulunmaktadır (İstanbul Oyuncak Müzesi, 2022). Dünyanın çeşitli ülkelerinden toplanan ve farklı kültürleri simgeleyen antika oyuncaklara ev sahipliği yapan müzede *Lehmann, Marklin, Steef, Schuco, Fleischmann, Gunthermann, Arnold, Caretta ve Louis Marx* gibi oyuncak markalarının örnekleri sergilenmektedir (Karadeniz & Atar, 2017). Müzede, bu oyuncakların sergilenmesinde temasal bir kurgudan faydalanılmakta, *uzay, tren, İkinci Dünya Savaşı, süper kahramanlar, Amerikan yerlileri ve ulaştırma araçları* bu temalardan bazılarını oluşturmaktadır (Erdoğan, 2022).

Karşıyaka Belediyesi Evrensel Çocuk Müzesi, Karşıyaka Belediyesi tarafından 2017 yılında İzmir’in Karşıyaka ilçesinde ziyarete açılmıştır. Müzede, ziyaretçilere eğlenceli deneyimler yaşayabilecekleri zengin imkanlar hazırlanmakta, her yaş grubundaki çocuğa yenilikçi öğrenme olanakları sunulmakta ve çocukların sahip oldukları potansiyeli açığa çıkarmalarına yardımcı olunmaktadır. Bu bağlamda müzede, *Paleontoloji Adası, Entomoloji Adası, İnşaat Adası ve Bilim Adası* bulunmaktadır. Müzede ayrıca *sinevizyon salonu, minyatür inşaat makineleri, sergi ve eğitim alanları, çocuklar ve yetişkin ziyaretçiler için yeşil alanlar* ile bir tane de modern kafe hizmet vermektedir. Müzede ayrıca, *piknik alanı, etkinlik, tiyatro ve gösteriler için kullanılan bir sahne ve belgesel gösterimleri için cep sineması* da mevcuttur (Güncan, 2022g).

Kartal Belediyesi Masal Müzesi, Kartal Belediyesi tarafından 2017 yılında İstanbul’un Kartal ilçesinde ziyarete açılmıştır. Müzede, Türk ve dünya masallarının bilinen en eskilerinden günümüze kadarki tasvirleri, oyuncakları, ilk basım kitapları ve bu masallara dair objeler sergilenmektedir. Diğer yandan, müzenin bahçesinde ünlü masal kahramanlarına ait heykeller de bulunmaktadır. Bu heykeller arasında, *Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Kül Kedisi, Deniz Kızı ve Hasreddin Hoca* gibi ünlü masal kahramanları yer almaktadır. Müzenin koleksiyonunda, *Hans Christian Andersen’in Balmumu heykeli ile 1850 yılında Danimarka’da basılan ilk resimli kitabı, tarihi bebek evleri, masal kitapları, bugünkü projeksiyon ve çizgi filmlere ilham olan Laterna Magica’lar, nadir bulunan filmler, Türk ve dünya masalları ve masallara ait oyuncaklar* bulunmaktadır. Müzede ayrıca, *Bremen Mızıkacıları, 101 Dalmaçyalı, Bambi gibi fabl karakterlerinin afişleri, La Fontaine ait orijinal bir fotoğraf, Don Kişot, Küçük Prenses, Kül Kedisi, Heidi, Pinokyo ve Alice Harikalar Diyarında gibi birçok eserin illüstrasyonu, oyuncakları ve ilk basım kitapları* da sergilenmektedir (Çifcibaşı Durna, 2022).

Musa Baran Çocuk Oyuncakları Müzesi, Baran'ın 1990 yılında İzmir'in Bademler köyündeki evini müzeye dönüştürmesi ile açılmıştır (Akoğlan Kozak & Güncan, 2021). Müzede *Baran'ın ve köy çocuklarının çeşitli malzemelerden yaptıkları oyuncaklar* sergilenmektedir. Bunlardan başka müzede, *uçurtmalar, sapanlar, kargıdan yapılmış silahlar, telden yapılmış arabalar, bez bebekler ile köyde kullanılan ilkel tarım aletleri, günlük yaşama dair geleneksel eşyalar, kıyafetler ve mutfak gereçleri* de sergilenmektedir. Müzenin koleksiyonunda ayrıca, *topaçlar, döndürgeç oyuncuğu, çamurdan oyuncaklar, kız çocuklarının oynadığı evcilik oyunu ile kader, uğur, nazar başlığı altında çocuklara nazar değmesin diye takılan aksesuarlar* da yer almaktadır (İşler, 2022).

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi (OKÜ) Celil Atasever Oyuncak Müzesi, 2016 yılında Osmaniye kent merkezinde Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi içinde ziyarete açılmıştır. Müzede 1800'lü yıllardan günümüze gelinceye kadarki sürece ait geleneksel oyuncaklar ile fabrikasyon oyuncaklar sergilenmektedir. Müzede sergilenen oyuncaklar arasında, *el yapımı sapan, çember, topaç, bez bebek ve beşik* gibi oyuncaklar yer almaktadır. Bu oyuncaklar, üretildikleri malzemeye göre tahta, teneke, kağıt ve plastik oyuncak şeklinde sınıflandırılarak sergilenmektedir (Güncan, 2022h).

Sandıklı Oyuncak Müzesi, Afyonkarahisar'ın Sandıklı ilçesinde 2019 yılında ziyarete açılmıştır. Müzenin koleksiyonunda, çok eski zamanlarda yeni yürümeye başlayan çocukların kullandıkları *yürüteçler, kız ve erkek çocuklarının oynadıkları oyuncaklar, dokuz taş ve üç taş adı verilen oyunlar* yer almaktadır (Güncan, 2022i).

Şanlıurfa Oyun ve Oyuncak Müzesi, Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesinde 2018 yılında açılmıştır. Müze, bir proje kapsamında hayata geçirilmiş ve müzenin koleksiyonu, Karaköprü Belediye Başkanı ile yerel halkın desteği ile hazırlanmıştır. Bu bağlamda müzede, yerel halktan bağış yoluyla toplanan, çocukluklarında kendi oynadıkları oyuncaklar, bağış yapan kişilerin isimleri ile sergilenmektedir (Güncan, 2022j).

Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi, Konak Belediyesi tarafından İzmir'in Konak ilçesinde 2004 yılında açılmıştır. Müzede *gerçek saçlı bebekler, bebek evleri, sinema endüstrisinin fikir babası Laterna Magica isimli oyuncak, ilk oyuncak çamaşır makinesi örneği, İkinci Dünya Savaşı öncesinde Almanya'da üretilen oyuncak askerler, masal kahramanlarının (Çizmeli Kedi, Pinokyo, Kırmızı Başlıklı Kız, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler) oyuncakları, sinema tarihinde büyük izler bırakan Charlie Chaplin, Lorel Hardi, Pembe Panter ve Mickey Mouse oyuncakları, ilk küp yapboz oyuncaklar, 19. yüzyıl sonlarında Almanya'nın ilk oyuncak fabrikasını kurmasıyla başlayan oyuncak endüstrisinde öne çıkan markalardan Time dergisine kapak olmuş tek oyuncakçı olan Marks'ın oyuncaklarından örnekler ile oyuncak sanayisinde efsane olmuş Lehman ve Schuco gibi fabrikaların ürettikleri oyuncaklar* sergilenmektedir (Maktal Canko, 2022).

Üsküdar Belediyesi Mehmet Naci Aköz Uçurtma Müzesi, Mehmet Naci Aköz tarafından 2005 yılında İstanbul'un Üsküdar ilçesinde kurulmuştur. Müze, Aköz'ün 1986 yılından bu yana 6 kıta ve 33 ülkeden topladığı ve 2500'ün üzerinde parçadan oluşan uçurtma koleksiyonunun bir ürünüdür. Müze, "çocuk dostu müze" projesi çerçevesinde hizmet vermekte olup, Türkiye'nin ilk dünyanın ise 18 uçurtma müzesinden biri olma özelliğine sahiptir (Üsküdar Belediyesi Mehmet Naci Aköz Uçurtma Müzesi, 2022). Müzede, 1983-1996 yılları arasında çeşitli uçurtma yarışmalarında kazanılan 50'e yakın kupa, plaket ve çeşitli ödüller yer almakta ve *uçurtmalar ve uçurtma ile ilgili yayınlar, malzemeler ve çeşitli objeler* sergilenmektedir. Müzede ayrıca, çocukların kendi uçurtmalarını yapabilecekleri "Uçurtma Okulu" çalışmaları yürütülmekte ve bir de "Uçurtma Kütüphanesi" bulunmaktadır (Erbay, 2022).

WOX İllüzyon ve Oyuncak Müzesi, 2021 yılında İstanbul'un Başakşehir ilçesinde ziyarete açılmıştır. İllüzyona ilişkin müzede, *sonsuz yansıma, ters oda, son akşam yemeği, objeli sonsuz oda, paralel yüzler, dijital sonsuz*

oda ve ikiz dünya salonları ziyaretçilerine hizmet vermektedir. İllüzyonun yanı sıra müze, her biri tarihe tanıklık etmiş oyuncak koleksiyonuna da ev sahipliği yapmaktadır. Bu bağlamda müzede, *Marklin'in treni ve evleri, oyuncak taşıtlar, oyuncak kamu araçları, peluş ayılar, bakkal oyuncakları ve küçük atlar* kategorilerinde yüzlerce oyuncak sergilenmektedir (WOX İllüzyon ve Oyuncak Müzesi, 2022).

Yenimahalle Evrensel Değerler Çocuk Müzesi, 2017 yılında Ankara'nın Yenimahalle ilçesinde açılmıştır. Müzede, çocukların katılımına olanak sağlayan ve uygulamaya yönelik eğitimler verilmekte, doğa insan ilişkisi ve masallar aracılığıyla evrensel insani değerlerin çocuklara aktarılması sağlanmaktadır. Müzede, *gergedan ve ayı gibi yaban hayvanları, çekirge ve yusuçuk gibi böcekler, kedi ve köpek gibi evcil hayvanların heykelleri veya peluşları* bulunmaktadır. Ayrıca çevre eğitiminde kullanılmak üzere *domates, marul ve mandalina gibi tarım ürünleri* de yer almaktadır (Münüsoğlu, 2022).

2.2. İlgili Çalışmalar

Alanyazında çocuk müzelerini inceleyen birtakım çalışmalar olduğu görülmektedir. Örneğin, alanyazında çocuk müzesinin ne olduğunu, çocuk müzelerinin okullar ve geleneksel müzelerle nasıl bir ilişkisinin olduğunu ve son on yılda çocuk müzelerinin gelişmesindeki faktörlerin neler olduğunu araştıran (Lewin, 2008) ve çocuk müzelerinin tanımını ve amaçlarını açıklayan, bu müzelerin kurulması ve devam ettirilmesi ile ilgili sergi tasarım kriterleri gibi bazı hususları ele alan (Silav, 2014) çalışmalar mevcuttur. Konu ile alakalı yapılan bir çalışmada, çocuk müzelerinin evrimsel gelişimi, amaçları ve ivmesinin ele alındığı, bu müzelerin gerekliliği ve Türkiye'deki müze eğitiminin mevcut durumunu örnekler üzerinden değerlendiren (Karadeniz, 2010b) bir çalışmanın olduğu da görülmektedir. Başka bir çalışmada, çocuk müzelerinin kapsamı ve amaçları güncel konuları vurgulayan sergileme örnekleri açıklanarak çocuk müzesi konusundaki tartışmalar çağdaş müzecilik yaklaşımı doğrultusunda incelenmiş ve Covid 19 sürecinde ve sonrasında bu müzelerin yürüttükleri çalışmalar araştırılmıştır (Güneröz, 2022a). Çocuk müzeleri ile alakalı alanyazında, çocukların bir çocuk müzesindeki sergilerle etkileşim halindeyken neler öğrendiklerini ve öğrenmeyi kolaylaştıran koşulların neler olduğunu (Puchner, Rapoport & Gaskins, 2010) ve çocuk müzelerinde ebeveyn katılımını araştıran (Downey, Krantz & Skidmore, 2013) ve bir çocuk müzesinde kolaylaştırılmış bir eğitim programının etkinliğini test eden (Haden vd., 2014) çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmaların yanı sıra küçük çocukların müze deneyimleri ile öğrenmelerini inceleyen (Anderson, Piscitelli, Weier, Everett & Tayler, 2010), bir çocuk müzesi sergisindeki ebeveyn-çocuk etkileşimini araştıran (Willard vd., 2019) ve çocuk müzesini ziyaret eden ailelerde rol yapma oyununu inceleyen (Shine & Acosta, 2008) çalışmaların varlığı da gözden kaçmamaktadır. Diğer yandan, dünyanın çeşitli bölgelerindeki ve Türkiye'deki çocuk müzelerini inceleyen, bu müzelerin çocuk merkezli müze anlayışına ve atölye uygulamalarına ilişkin bir inceleme yapan (Schofield-Bodt, 1987; Mayfield, 2007; Karadeniz, 2010a; Karadeniz, 2013; Arslan Kılıçoğlu, Çarkacı, Kadioğlu & Çetingül, 2019), müze eğitimini ele alan (Zilcioğlu, 2008) ve Türkiye için bir çocuk müzesi modeli oluşturan (Karadeniz, 2009) çalışmaların da alanyazına yansıdığı dikkat çekmektedir. Bunlardan başka alanyazında, çocuk müzelerinin, tasarım ve eğitim bağlamında geçirdikleri değişimleri inceleyen (Cohen, 1987; Tavşan & Bektaş, 2019) ve bu müzelerdeki iç mekan standartları ve tasarım yaklaşımlarını araştıran (Kazova, 2019; Yavuz Öden, 2020) çalışmalar da mevcuttur. Söz konusu çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmaların genel olarak çocuk müzelerini birer öğrenme ortamı olarak ele aldıkları ve bu müzelerin eğitim fonksiyonları ile ilgilendikleri anlaşılmaktadır. Oysa müzeler, birer öğrenme ortamı olarak işlev görmelerinin yanı sıra ülkeler ve turistik destinasyonlar için önemli bir turistik çekicilik unsurudur. Çocuk müzelerinin de buldukları ülkeler ve şehirler açısından önemli bir turistik çekicilik unsuru olduğu düşünülmektedir. Özellikle

son yıllarda aile turizminin ve çocuk dostu turizmin ön plana çıktığı, ailecek çıkılan seyahatler ve yapılan tatillerin sayısında artış yaşandığı ve turizm sektöründe çocukların önemsenen bir tüketici kitlesi haline geldiği gözlenmektedir. Çocuklara ve aile turizmine verilen önemin bu denli artmasının, müze ziyaretlerini de etkilediği ve hem çocuklu ailelere ve çocuklara yönelik hizmet veren çocuk müzelerinin sayısında ve etkinliklerinde hem de çocuklu ailelerin seyahatlerinde çocukları ile birlikte ziyaret edebilecekleri ve çocuklarına, çocuklara özgü bir müze deneyimi yaşatabilecekleri alternatif turistik mekanların topluma kazandırılmasında önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Dolayısıyla, çocuk müzeleri turizm açısından değerlendirilmeye değer bir konu olarak görülmektedir. Fakat alanyazında, çocuk müzelerini turizm açısından ele alan bir çalışmanın olmaması dikkat çekicidir. Böyle bir çalışmanın olmaması, turizm alanyazını için bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu çalışma, bu eksikliğin giderilmesi amacıyla hazırlanmış ve çalışmada, çocuk müzeleri koleksiyonları ve temaları bağlamında incelenerek turizm açısından önemine vurgu yapılmıştır. Bu yönüyle çalışma, alanyazındaki diğer çalışmalardan ayrılmakta, turizm alanyazını için özgünlük arz etmektedir.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Önemi

Çalışmada, “Türkiye’deki çocuk müzeleri çocukları hangi yönüyle ele almakta ve kapılarını hangi temalar bağlamında çocuk ziyaretçilerine açmaktadırlar?” sorusu ortaya atılmış, bu soruya yanıt aramak ve Türkiye’deki çocuk müzelerine yönelik tematik bir inceleme yapmak bu çalışmanın amacı olarak belirlenmiştir. Çalışmanın sonunda, Türkiye’de çocuklara ve çocuklu ailelere hizmet veren çocuk müzelerinin, sahip oldukları koleksiyonlar bağlamında değerlendirilerek tematik bir analizinin yapılması ve genel profilinin ortaya konulması hedeflenmiştir. Çalışmada, dünyadaki çocuk müzelerinin tamamı evren olarak kabul edilmiş ve çalışma, evren içerisinde seçilen örneklem üzerinden yürütülmüştür. Bu bağlamda Türkiye’de hizmet veren çocuk müzeleri örneklem olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla, çalışma Türkiye’deki çocuk müzeleri ile sınırlı tutulmuştur. Çalışmanın Türkiye ile sınırlı tutulmasının birtakım nedenleri bulunmaktadır. İlk neden, dünyadaki çocuk müzelerinin tamamının tespit edilmesi ve hepsine ulaşma konusunda yaşanacak güçlüklerdir. İkinci neden, alanyazında dünyanın çeşitli bölgelerindeki çocuk müzelerini inceleyen çalışmaların (Karadeniz, 2010a; Karadeniz, 2013; Güneröz, 2022a) mevcut olmasıdır. Bu sebeplerden dolayı çalışmanın inceleme alanı, Türkiye’deki çocuk müzeleri ile sınırlı tutulmuştur. Çalışma, son yıllarda müzecilik alanında kendine yer edinmiş olan ve turizm sektörü için önemli bir tüketici kitlesi haline gelen çocuklar için tasarlanan çocuk müzelerinin, temaları bağlamında genel bir görüntüsünün ortaya konulması açısından önemli görülmektedir.

3.2. Veri Toplama Tekniği

Çalışma derleme niteliğinde hazırlanmış ve çalışmada nitel veri toplama tekniklerinden kaynak taraması metoduna başvurulmuştur. Kaynak taraması, sosyal bilimlerde araştırma tasarımı konusunda yaygın olarak kullanılan bir veri toplama tekniğidir (Neuman, 2016). Kaynak taraması araştırmacıya, araştırdığı kavram veya kavramlarla ilgili geçmişte yapılan çalışmalardan zaman sıralamasına göre çıkarım yapabilme, bu çıkarımlarla kendi araştırma sorusu arasında bağlantı kurabilme ve bu verileri yorumlayarak alanyazına kavramsal açıdan yeni bir bakış açısı kazandırabilme imkanı tanımaktadır (Akoğlan Kozak & Özkeroğlu, 2020). Dolayısıyla, kaynak taraması, belirli bir konuda yapılan mevcut çalışmaları sentezleme (Snyder, 2019)

ve konu hakkında son durumu özetleme konusunda araştırmacıya kolaylık sağlamaktadır (Rowley & Slack, 2004). Bu avantajına bağlı olarak çalışmada, veri toplama tekniği olarak kaynak taraması metodundan faydalanılmış ve çalışma için gerekli olan veriler, ikincil kaynakların taranması yoluyla elde edilmiştir. Taramalar, “çocuk müzeleri” bağlamında yapılmış ve çocuğu ve çocuk kültürünü ilgilendiren, koleksiyonunda buna yönelik materyalleri sergileyen ve Türkiye’de hizmet veren çocuk müzeleri çalışma kapsamına alınmıştır. Taramalar, ulusal ve uluslararası alanyazının taranması şeklinde yapılmış ve hem basılı hem de elektronik ortamdaki Türkçe ve İngilizce dilindeki kaynaklar taranmıştır. Konu ile alakalı internet ortamında da tarama yapılmış ve arama motorlarında çocuk müzelerine ilişkin tarama yapılmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’deki çocuk müzelerinin web sayfaları da taramaya dahil edilmiştir. Çalışmanın gerçekleştirildiği 2022 yılının Kasım ayına kadar alanyazında yayınlanmış bilimsel çalışmalar ile bu tarihe kadar Türkiye’de hizmet veren ve internet ortamından ulaşılabilen çocuk müzeleri çalışma kapsamına alınmıştır. Bu açıdan yaklaşıldığında, çalışmanın evrenini, çocuğu ve çocuk kültürünü araştıran ve dünya genelinde çocuklara hizmet veren çocuk müzelerinin tamamı oluşturmuştur. Örneklem ise Türkiye’de hizmet veren çocuk müzelerinden meydana gelmiştir. Buna göre, taramalar sonucunda 26 çocuk müzesine ulaşılmış ve ulaşılan müzelerin tamamı çalışmaya dahil edilmiştir.

3.3. Veri Analizi Süreci

Çalışmada, taramalar sonucunda ulaşılan 26 çocuk müzesi tematik açıdan analiz edilmiştir. Analizler, bazı aşamalar takip edilerek yürütülmüştür. Buna göre *ilk aşamada*, ulaşılan 26 çocuk müzesi kuruluş yıllarına göre incelenmiş; *ikinci aşamada*, müzelerin buldukları şehirler değerlendirmeye alınmıştır. *Üçüncü aşamada*, bu müzelerin sahip oldukları koleksiyonlar incelemeye alınmıştır. Bunun için çocuk müzelerinin koleksiyonlarına içerik analizi yapılmış ve koleksiyonlarındaki eserler incelenmiştir. İçerik analizi, öncelikle koleksiyonlarda yer alan eserlerin tek tek kodlanması şeklinde yapılmıştır. Daha sonra, benzer özellik gösteren kodlar bir araya getirilerek alt temalara ulaşılmış, sonrasında alt temalardan da temalar meydana getirilmiştir. Bu süreçte iki farklı uzmandan destek alınmıştır. Araştırmacının kendisi ve iki uzman, farklı zaman ve mekanlarda birbirlerinden bağımsız olarak verilere içerik analizi yapmışlardır. Daha sonra, uzmanların hepsinden alınan kod ve temalar birbirleriyle karşılaştırılmış ve birbirleriyle örtüşen kod ve temalar araştırma verisi olarak kullanılmış, örtüşmeyenler ise kapsam dışı bırakılmıştır. Analizin *dördüncü ve son aşamasında* ise bu müzeler temalarına göre sınıflandırılmış ve bu sınıflandırmaya bağlı olarak çıkarımlarda bulunulmuştur. Bunu yaparken, çocuk müzeleri isimleri ve koleksiyon içeriklerine göre incelenmiş ve sergiledikleri ürünlere bağlı olarak temalara ayrılmıştır.

4. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, çalışma kapsamına alınan 26 çocuk müzesine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, analiz süreci aşamaları göz önünde bulundurularak sunulmuştur. Buna göre, bulguların sunumu da analiz aşamalarına bağlı olarak dört aşamalı olarak yapılmıştır. İlk olarak “çocuk müzelerinin kuruluş yıllarına ilişkin bulgular”, ikinci olarak “çocuk müzelerinin buldukları şehirlere ilişkin bulgular” sunulmuştur. Üçüncü olarak “çocuk müzelerinin koleksiyonlarına ilişkin bulguların” neler olduğu belirtilmiş; son olarak “çocuk müzelerinin temalarına ilişkin bulgulara” yer verilmiştir.

4.1. Çocuk Müzelerinin Kuruluş Yıllarına İlişkin Bulgular

Bu aşamada, Türkiye'deki çocuk müzelerinin kuruluş yıllarına ilişkin bulgular sunulmuş ve Tablo 1'de gösterilmiştir. Tabloda müzeler, kuruluş yıllarına göre kronolojik olarak sıralanmıştır.

Tablo 2. Çocuk Müzelerinin Kuruluş Yıllarına Göre Dağılımı

Müze	Kuruluş Yılı	Müze Sayısı
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi	1990	2
Musa Baran Çocuk Oyuncakları Müzesi		
Ümrân Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi	2004	1
Ankara Rahmi Koç Müzesi Bebek Evleri ve Oyuncak Bölümü		
İstanbul Oyuncak Müzesi	2005	3
Üsküdar Belediyesi Mehmet Naci Aköz Uçurtma Müzesi		
Antalya Oyuncak Müzesi	2011	1
Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi	2013	1
Atatürk ve Çocuk Müzesi	2014	1
Düştepe Oyun Müzesi ve Oyun Bahçesi	2015	1
OKÜ Celil Atasever Oyuncak Müzesi	2016	1
Anadolu Oyuncak Müzesi		
Çamlıdere Çuf Çuf Treni Oyun ve Oyuncak Müzesi		
Karşıyaka Belediyesi Evrensel Çocuk Müzesi	2017	5
Kartal Belediyesi Masal Müzesi		
Yenimahalle Evrensel Değerler Çocuk Müzesi		
Aksaray Belediyesi Oyuncak Müzesi		
Canik Oyuncak Müzesi		
Ekolojik Oyuncak Müzesi	2018	5
Hasan Ali Yücel Çocuk Müzesi		
Şanlıurfa Oyun ve Oyuncak Müzesi		
Cin Ali Müzesi	2019	2
Sandıklı Oyuncak Müzesi		
Balat Oyuncak Müzesi		
Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi	2021	3
WOX İllüzyon ve Oyuncak Müzesi		

Tablo incelendiğinde, Türkiye'deki çocuk müzelerinin, 32 senelik bir geçmişe sahip olduğu ve çocuk müzesi bağlamında ilk müzelerin 1990 yılında "oyuncak müzesi" olarak ziyarete açıldığı görülmektedir. 2004 yılına kadar bu anlamda başka bir müzenin topluma kazandırılmadığı, 14 yılın ardından 2004'te Ümrân Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesinin kurulduğu dikkat çekmektedir. Tabloya göre, 2004 yılı itibariyle belirli aralıklarla değişik temalarda çocuk müzeleri açılmaya devam etmiş, en çok çocuk müzesi 2017 (5 müze) ve 2018 (5 müze) yıllarında kapılarını ziyaretçilerine açmıştır. Bu yoğunluğun, birtakım sebeplere dayalı olduğu düşünülmektedir. Birinci sebep, çocuk müzelerinin etkileşimli mekanları, uygulamalı öğrenme olanakları, yenilikçi sergileri, yaratıcı atölyeleri ve çocuk merkezli öğrenme atmosferlerinin çocukların eğitimi için alternatif öğrenme mekanları olarak görülmeye başlaması (Karadeniz, 2010b) olarak gösterilebilir. İkinci ve turizm açısından önem arz eden diğer bir sebep de son yıllarda çocukların turizm açısından önemli bir tüketici kitlesi haline gelmesi olarak görülmektedir. Bu bağlamda, turizm sektöründe "aile turizmi" ve "çocuk

dostu turizm” anlayışı ortaya çıkmıştır (Özel, 2021). Alanyazında aile turizmi (Schanzel, 2013; Wu & Wall, 2016; Li, Wang, Xu & Mao, 2017; Lima, 2017; Wu, Wall, Zu & Ying, 2019; Aytatlı, Kuzulugil, Demircioğlu Yıldız & İspirli, 2020; Yung, Khoo-Lattimore, Prayang & Surovaya, 2020) ve çocuk dostu turizm (Ahıpaşaoğlu, 2018; Gün, Tosun & Aslan, 2018; Kesgin ve Ross, 2018; Meremikwu, Ekwueme & Odigwe, 2018; Gürbey, 2019; Taner, 2019; Song, Park & Kim, 2020) konularında yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmalara 2017 yılından sonra ağırlık verildiği görülmektedir. Buna göre, son yıllarda hem turizmde çocuk konusunun önemsenebilir ve bu konuda yapılan akademik çalışmaların alanyazına yansımaya başlaması hem de çocuk müzelerinin çocukların eğitimi için ziyaretçilere alternatif öğrenme ortamları sunmasının toplum için önemli hale gelmesi ile çocuk müzelerine verilen önemin arttığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, 2017 ve 2018 yıllarında Türkiye’de açılan çocuk müzelerinin sayısında yaşanan bu yoğunluğu bu gelişmeler ile açıklamak mümkündür. Diğer yandan, 2019 yılında iki, 2021 yılında ise üç tane çocuk müzesinin ziyarete açıldığı, böylece 32 senelik bir dönemde Türkiye’deki çocuk müzelerinin sayısının 26’ya yükseldiği görülmektedir.

4.2. Çocuk Müzelerinin Buldukları Şehirlere İlişkin Bulgular

Çocuk müzelerinin kuruluş yıllarına göre değerlendirilmesinin ardından, müzelerin buldukları şehirlere göre de bir değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirmeden elde edilen bulgulara ise Tablo 2’de yer verilmiştir. Tabloda müzeler, en çok buldukları şehirden en az buldukları şehre doğru sıralanmıştır.

Tablo 3. Çocuk Müzelerinin Buldukları Şehirlere Göre Dağılımı

Müze	Bulduğu Şehir	Müze Sayısı
Balat Oyuncak Müzesi	İstanbul	6
Düştüpe Oyun Müzesi ve Oyun Bahçesi		
İstanbul Oyuncak Müzesi		
Kartal Belediyesi Masal Müzesi		
Üsküdar Belediyesi Mehmet Naci Aköz Uçurtma Müzesi		
WOX İllüzyon ve Oyuncak Müzesi		
Ankara Rahmi Koç Müzesi Bebek Evleri ve Oyuncak Bölümü	Ankara	5
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi		
Cin Ali Müzesi		
Çamlıdere Çuf Çuf Treni Oyun ve Oyuncak Müzesi		
Yenimahalle Evrensel Değerler Çocuk Müzesi		
Karşıyaka Belediyesi Evrensel Çocuk Müzesi	İzmir	3
Musa Baran Çocuk Oyuncakları Müzesi		
Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi		
Anadolu Oyuncak Müzesi	Antalya	2
Antalya Oyuncak Müzesi		
Canik Oyuncak Müzesi	Samsun	2
Ekolojik Oyuncak Müzesi		
Sandıklı Oyuncak Müzesi	Afyonkarahisar	1
Aksaray Belediyesi Oyuncak Müzesi	Aksaray	1
Hasan Ali Yücel Çocuk Müzesi	Edirne	1
Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi	Eskişehir	1
Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi	Gaziantep	1
OKÜ Celil Atasever Oyuncak Müzesi	Osmaniye	1
Şanlıurfa Oyun ve Oyuncak Müzesi	Şanlıurfa	1
Atatürk ve Çocuk Müzesi	Yalova	1

Tabloya göre, Türkiye'deki 26 çocuk müzesinin 13 farklı şehirde hizmet verdiği anlaşılmaktadır. Bu müzeler en çok İstanbul (6 müze) ve Ankara (5 müze) şehirlerinde kurulmuş olup, İzmir (3 müze), Antalya (2 müze) ve Samsun (2 müze) da birden fazla çocuk müzesine ev sahipliği yapmaktadır. Diğer şehirlerde (Afyonkarahisar, Aksaray, Edirne, Eskişehir, Gaziantep, Osmaniye, Şanlıurfa ve Yalova) ise çocuk müzelerinin birer tane olduğu görülmektedir.

4.3. Çocuk Müzelerinin Koleksiyonlarına İlişkin Bulgular

Bu aşamada, çocuk müzelerine koleksiyonları bağlamında yapılan içerik analizinin bulgularına yer verilmiş, bu bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir. Tabloda kod ve temalar, görülme sıklıklarına göre sıralanmış, görülme sıklıkları ve yüzdelikleri parantez içinde belirtilmiştir.

Tablo 4. Çocuk Müzelerinin Koleksiyonları

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	
1	Oyun Materyalleri (157) (%46,5)	Oyuncaklar (90)	<i>Ahşap oyuncaklar (6), peluş oyuncaklar (4), geleneksel oyuncaklar (3), el yapımı oyuncaklar (3), teneke oyuncaklar (3), uçurtmalar (2), sapanlar (2) ve diğer oyuncaklar (67)</i>
		Oyuncak Araçlar (18)	<i>Oyuncak arabalar (7), oyuncak trenler (3), oyuncak tekneler/gemiler (2) ve diğer araçlar (6)</i>
		Bebekler (15)	<i>Fatoş marka bebekler (4), porselen bebekler (3), oyuncak bebekler (2), bez bebekler (2) ve diğer bebekler (4)</i>
		Oyunlar (11)	<i>Satranç takımı (1), küp oyunları (1) ve diğer oyunlar (9)</i>
		Bebek Evleri (5)	<i>Tarihi bebek evleri (5)</i>
		Maketler (5)	<i>Gemi-uçak maketleri (2), motosiklet maketleri (1) ve diğer maketler (2)</i>
		Oyuncak Amaçlı Kullanılan Malzemeler (3)	<i>Köylerde oyuncak amaçlı kullanılan malzemeler (1) ve diğer malzemeler (2)</i>
		Asker Oyuncakları (3)	<i>Oyuncak askerler (2), kurşun asker koleksiyonu (1)</i>
		Yerli Figürleri (3)	<i>Kızılderililer (2), kovboy figürleri (1)</i>
		Hayvan Figürleri (2)	<i>Hayvan figürleri (2)</i>
		Heykeller (2)	<i>Özel heykeller (1), Andersen'in balmumu heykeli (1)</i>
		2	Çeşitli Materyaller (52) (%15,1)
Kitaplar (14)	<i>Çocuk kitapları (1), Atatürk kitapları (1), Cin Ali kitapları (1), Küçük Prens kitapları (1) ve diğer kitaplar (10)</i>		
Görseller (13)	<i>101 Dalmaçyalı'nın afişi (1), Bambi karakterinin afişi (1), La Fontaine ait orijinal fotoğraf (1) ve diğer görseller (10)</i>		
Kütüphaneler (2)	<i>Kütüphane (1), Uçurtma Kütüphanesi (1)</i>		
Şahsi Eşyalar (2)	<i>Atatürk'ün şahsi eşyaları (1), Cin Ali'nin yaratıcısı Öğretmen Rasim Kaygusuz'a ait eşyalar (1)</i>		
3	Karakterler (42) (%12,5)	Masal Kahramanları (17)	<i>Pinokyo (5), Kül Kedisi ve balkabağı arabası (3), Bremen Mızıkacıları (2) ve diğerleri (7)</i>
		Çizgi Film Karakterleri (9)	<i>Temel Reis (2), Daltonlar (1), Şirinler (1) ve diğerleri (5)</i>
		Disney Karakterleri (6)	<i>Mickey Mouse karakteri (5), Disney karakterleri (1)</i>
		Film Karakterleri (3)	<i>Charlie Chaplin (2), Lorel Hardi (1)</i>
		Mizah Karakterleri (3)	<i>Hasreddin Hoca (3)</i>
		Gölge Oyunu Karakterleri (2)	<i>Hacıvat ve Karagöz (2)</i>
		Çizgi Roman Karakterleri (1)	<i>The Yellow Kid karakteri (1)</i>
		Masal Anlatıcısı Karakterleri (1)	<i>Masalçı Nine (1)</i>
4	Atölyeler (21) (%6,2)	El Becerisi Kazandıran Atölyeler (11)	<i>Oyuncak yapımı ve boyama atölyeleri (4), uçurtma yapımı atölyesi (2) ve diğer atölyeler (5)</i>
		Eğitim ve Bilim Atölyeleri (5)	<i>Eğitim atölyeleri (2) ve diğerleri (3)</i>
		Sanat Atölyeleri (3)	<i>Drama salonu (2), ritim atölyesi (1)</i>
		Zeka Geliştirmeye Yönelik Atölyeler (2)	<i>Zeka atölyeleri (1), yapboz atölyesi (1)</i>

5	Diğer Unsurlar (18) (%5,3)	İllüzyon Odaları (7)	<i>Sonsuz yansıma odası (1), ters oda (1), son akşam yemeği odası (1), objeli sonsuz oda (1), paralel yüzler odası (1), dijital sonsuz oda (1),</i>
		Canlandırmalar (6)	<i>Shakespeare'den sahneler (2), hareketli tren ve istasyon sahnesi (1) ve diğerleri (3)</i>
		Doğal Yaşam Unsurları (3)	<i>Yaban hayvanları (1), böcekler (1), tarım ürünleri (1)</i>
		Alışveriş Alanları (2)	<i>Satış alanı (1), kafeterya (1)</i>
6	Eğitim Alanları (14) (%4,1)	Bilimsel Eğitim Alanları (8)	<i>Paleontoloji adası (2), entomoloji adası (2), arkeoloji adası (1), buzul adası (1), bilim adası (1), biyolojik havuz (1)</i>
		Sosyal Beceri Geliştirme Alanları (4)	<i>Vahşi yaşam ve yardımseverlik alanı (1), veterinerlik ve sevgi alanı (1), trafik ve hoşgörü alanı (1), bilim ve sanat alanı (1)</i>
		Teknik Eğitim Alanları (2)	<i>Mühendislik adası (1), inşaat adası (1)</i>
7	Sosyal Etkinlikler (14) (%4,1)	Gösteriler (5)	<i>Kukla tiyatrosu (3), müzikaller (1), etkinlik ve gösteri alanları (1)</i>
		Film/Belgesel Gösterimi (3)	<i>Film gösterimleri (1), sinevizyon salonu (1), cep sineması (1)</i>
		Özel Gün Etkinlikleri (2)	<i>Anma günleri (1), Müzeler Haftası etkinlikleri (1)</i>
		Eğitici Etkinlikler (2)	<i>Oyun ve oyuncak ile ilgili seminerler (1), etkileşimli kutu modüller (1)</i>
		Sergi Etkinlikleri (2)	<i>Sergiler (2)</i>
8	Çocuklara Yönelik Faaliyetler (12) (%3,3)	Faaliyet Yapma Olanakları (8)	<i>Faaliyet alanları (2), oyun odası (2), oyun bahçesi (1), kum sınıfı (1), yeşil alanlar (1), piknik alanı (1)</i>
		Önceden Belirlenmiş Faaliyet Günleri (3)	<i>Oyun Günü etkinlikleri (1), masal okuma günleri (1), kitap okuma günleri (1)</i>
		Fotoğraf Çekimi (1)	<i>Atatürk ile fotoğraf çekirme köşesi (1)</i>
9	Simülasyonlar (%2)	Garaj/İstasyon Simülasyonları (3)	<i>Tren istasyonları (2), garaj (1)</i>
		Sınıf Simülasyonları (2)	<i>Erken Cumhuriyet sınıfı (1), siyah ilkökul önlükleri ve karatahtanın bulunduğu bir sınıf (1)</i>
		Sokak Simülasyonları (2)	<i>Esnaf sokağı (1), Kaleiçi sokağı (1)</i>
10	Minyatür Eşyalar (3) (%0,9)	Yapı Malzemeleri (2)	<i>Yapı ve inşaat alanları (1), minyatür inşaat makineleri (1)</i>
		Minyatür Ev Eşyaları (1)	<i>Minyatür ev eşyaları (1)</i>
340			

Tablo incelendiğinde, çocuk müzelerinin sahip oldukları alanlara ve koleksiyonlardaki eserlere ilişkin 340 kod ve 10 temaya ulaşıldığı görülmektedir. Bu temalar, “oyun materyalleri”, “çeşitli materyaller”, “karakterler”, “atölyeler”, “diğer unsurlar”, “eğitim alanları”, “sosyal etkinlikler”, “çocuklara yönelik faaliyetler”, “simülasyonlar” ve “minyatür eşyalar” olarak belirlenmiştir. Bu temalar altındaki kodların yarısına yakını “oyun materyalleri” (%46,5) ile ilgili olup, “çeşitli materyaller” (%15,1) ve “karakterler” (%12,5) de çocuk müzelerinde çoğunlukla sergilenen eserler arasında yer almaktadır. Bu temalara ilişkin yorumlamalar aşağıda belirtilmiştir.

Oyun Materyalleri: Tabloda, 340 kodlama içerisinde en yoğun temayı “oyun materyalleri” (%46,5) temasının oluşturduğu görülmektedir. Bu temada, “oyuncaklar”, “oyuncak araçlar”, “bebekler”, “oyunlar”, “bebek evleri”, “maketler”, “oyuncak amaçlı kullanılan malzemeler”, “asker oyuncakları”, “yerli figürleri”, “hayvan figürleri” ve “heykeller” olmak üzere 11 alt tema bulunmaktadır. Alt temalar incelendiğinde, oyun materyalleri temasının büyük çoğunlukla “oyuncaklar” (90 kod) alt teması ile açıklandığı görülmektedir.

Çeşitli Materyaller: “Çeşitli materyaller” (%15,1) teması, oyun materyallerinden sonra en sık görülen ikinci tema olmuş ve bu tema, beş alt tema (obje ve materyaller, kitaplar, görseller, kütüphaneler, şahsi eşyalar) ile açıklamıştır. Bu alt temalardan en sık görüleni “obje ve materyaller” (21 kod) alt teması olmuş, “kitaplar” (13 kod) ve “görseller” (13 kod) de bu temada çoğunluğu oluşturan gruplar olmuştur.

Karakterler: Tabloda “karakterler” (%12,5) teması, “*masal kahramanları*”, “*çizgi film karakterleri*”, “*Disney karakterleri*”, “*film karakterleri*”, “*mizah karakterleri*”, “*gölge oyunu karakterleri*”, “*çizgi roman karakterleri*” ve “*masal anlatıcısı karakterleri*” olmak üzere sekiz alt temadan oluşmuştur. Bu alt temalardan en çok görüleni “masal kahramanları” (17 kod) olmuş, bunu “çizgi film karakterleri” (9 kod) ile “Disney karakterleri” (6 kod) takip etmiştir.

Atölyeler: Tabloda dördüncü tema “atölyeler” (%6,2) teması olarak gösterilmiş ve bu tema, “*el becerisi kazandıran atölyeler*”, “*eğitim ve bilim atölyeleri*”, “*sanat atölyeleri*” ve “*zeka geliştirmeye yönelik atölyelerden*” meydana gelmiştir. Bu atölyeler içerisinde en sık görüleni “el becerisi kazandıran atölyeler” (11 kod) olmuş, bu atölyeler içerisinde de “oyuncak yapımı ve boyama atölyeleri” (4 kod) çoğunluğu oluşturmuştur.

Diğer Unsurlar: Beşinci temayı oluşturan “diğer unsurlar” (%5,3), dört alt temadan (illüzyon odaları, canlandırmalar, doğal yaşam unsurları, alışveriş alanları) meydana gelmiştir. Tabloya bakıldığında, diğer unsurlar temasının en çok “illüzyon odaları” (7 kod) ve “canlandırmalar” (6 kod) alt temaları ile açıklandığı dikkat çekmektedir.

Eğitim Alanları: “Eğitim alanları” (%4,1) teması, kodlama ve temalandırma işleminin sonunda elde edilen altıncı tema olmuştur. Bu tema, “*bilimsel eğitim alanları*”, “*sosyal beceri geliştirme alanları*” ve “*teknik eğitim alanları*” olmak üzere üç alt temadan meydana gelmiştir. Eğitim alanları teması genel olarak incelendiğinde, bu temada en sık görülen kod grubunun “bilimsel eğitim alanları” (8 kod) olduğu görülmektedir.

Sosyal Etkinlikler: Tablodaki yedinci tema, “sosyal etkinlikler” (%4,1) teması olup, bu temanın alt temalarını “*gösteriler*”, “*film/belgesel gösterimi*”, “*özel gün etkinlikleri*”, “*eğitici etkinlikler*” ve “*sergi etkinlikleri*” alt temaları oluşturmaktadır. Bunlar içerisinde müzelerde, en çok “gösteriler” (5 kod) yapılmakta, diğer etkinlikler de bunu takip etmektedir.

Çocuklara Yönelik Faaliyetler: “Çocuklara yönelik faaliyetler” (%3,3) temasının alt temaları, “*faaliyet yapma olanakları*”, “*önceden belirlenmiş faaliyet günleri*” ve “*fotoğraf çekimi*” olmak üzere üç alt temadan meydana gelmektedir. Bunlar içerisinde müzelerde çocuklar için en çok “faaliyet yapma olanaklarının” (7 kod) yer aldığı görülmektedir.

Simülasyonlar: “Simülasyonlar” (%2) teması, çalışmada elde edilen dokuzuncu temayı oluşturmakta ve üç alt temadan (garaj/istasyon simülasyonları, sınıf simülasyonları, sokak simülasyonları) meydana gelmektedir. Bu simülasyonlar içerisinde müzelerde en çok “garaj/istasyon simülasyonları” (3 kod) gerçekleştirilmekte, buna ek olarak “sınıf simülasyonları” (2 kod) ile “sokak simülasyonları” (2 kod) da müze etkinlikleri arasında yer almaktadır.

Minyatür Eşyalar: Çocuk müzelerinin koleksiyonlarına ilişkin sonuncu temayı “minyatür eşyalar” (%0,9) oluşturmakta ve bu tema, “*yapı malzemeleri*” ve “*minyatür ev eşyaları*” alt temaları ile açıklanmaktadır. Bu grup içerisinde müzelerde daha çok “yapı malzemelerine” (2 kod) yer verilmekte, “minyatür ev eşyaları” (1 kod) çocuk müzelerindeki yerini almaktadır.

4.4. Çocuk Müzelerinin Temalarına İlişkin Bulgular

Bu aşamada, çocuk müzelerinin temalarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular Tablo 4'te gösterilmiş, tabloda temalar görülme sıklıklarına göre sıralanmıştır.

Tablo 5. Çocuk Müzelerinin Temalandırılması

Sıra	Tema	Müze	Görülme Sıklığı	Yüzde (%)
1	Oyuncak	Aksaray Belediyesi Oyuncak Müzesi	17	54,9
		Anadolu Oyuncak Müzesi		
		Ankara Rahmi Koç Müzesi Bebek Evleri ve Oyuncak Bölümü		
		Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi		
		Antalya Oyuncak Müzesi		
		Balat Oyuncak Müzesi		
		Canik Oyuncak Müzesi		
		Çamlıdere Çuf Çuf Treni Oyun ve Oyuncak Müzesi		
		Ekolojik Oyuncak Müzesi		
		Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi		
		İstanbul Oyuncak Müzesi		
		Musa Baran Çocuk Oyuncakları Müzesi		
		OKÜ Celil Atasever Oyuncak Müzesi		
		Sandıklı Oyuncak Müzesi		
Şanlıurfa Oyun ve Oyuncak Müzesi				
Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi				
WOX İllüzyon ve Oyuncak Müzesi				
2	Oyun	Çamlıdere Çuf Çuf Treni Oyun ve Oyuncak Müzesi	5	16,2
		Düştepe Oyun Müzesi ve Oyun Bahçesi		
		Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi		
		Şanlıurfa Oyun ve Oyuncak Müzesi		
Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi				
3	Çocuk	Atatürk ve Çocuk Müzesi	4	12,9
		Hasan Ali Yücel Çocuk Müzesi		
		Karşıyaka Belediyesi Evrensel Çocuk Müzesi		
Yenimahalle Evrensel Değerler Çocuk Müzesi				
4	Çizgi Karakter	Cin Ali Müzesi	2	4
		Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi		
5	Bebek Evleri	Ankara Rahmi Koç Müzesi Bebek Evleri ve Oyuncak Bölümü	1	3
6	İllüzyon	WOX İllüzyon ve Oyuncak Müzesi	1	3
7	Masal	Kartal Belediyesi Masal Müzesi	1	3
8	Uçurtma	Üsküdar Belediyesi Mehmet Naci Aköz Uçurtma Müzesi	1	3
TOPLAM			32	100

Tabloda, çocuk müzelerinin toplamda 8 tema altında toplandığı ve bu temalar altında toplamda 32 kodlanmanın yapıldığı görülmektedir. Bu temalar, "oyuncak", "oyun", "çocuk", "çizgi karakter", "bebek evleri", "illüzyon", "masal" ve "uçurtma" olarak belirlenmiştir. Bu temalar içerisinde çocuk müzelerinde en çok kullanılan

tema “oyuncak” (%54,9) teması olmuştur. Oyuncak temasından başka, “oyun” (%16,2) ve “çocuk” (%12,9) temaları da sıklıkla başvurulan temalar olmuş, “çizgi karakter” iki müzede, “bebek evleri”, “illüzyon”, “masal” ve “uçurtma” temaları ise birer müzede görülmüştür. Tabloya göre, altı müze ikişer farklı tema altında müzecilik faaliyetlerini sürdürmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Çalışmada, Türkiye'deki 26 çocuk müzesi turizm bağlamında değerlendirmeye alınmış ve bu müzeler hakkında birtakım çıkarımlarda bulunulmuştur. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, bu müzelerin 13 farklı şehirde hizmet verdiği, en çok İstanbul ve Ankara şehirlerinde yoğunlaştığı, buna karşın İzmir, Antalya ve Samsun gibi illerde de çocuk müzelerinin bulunduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu durum, günümüzde Türkiye çapında çocuğa ve çocuğun eğitime olan ilginin arttığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Diğer yandan, son yıllarda turizm alanında çocuğun değerinin anlaşıldığı, çocuğa yönelik pazarlama çalışmalarının arttığı ve turizm işletmelerinde çocuğa özel hizmetlerin gündeme geldiği de gözlenmektedir. Bunun sonucu olarak çocuk dostu turizm anlayışının gündeme geldiği ve turizm sektöründe hizmet veren pek çok işletmenin, çocuk dostu turizm anlayışını benimsediği ve tesislerini çocuk odaklı hale getirdiği de bilinmektedir. Bu bağlamda ele alınacak olursa, çocuk müzelerinin odak noktasının tamamen çocuğun kendisi, çocuk kültürü ve çocuğu ilgilendiren diğer unsurlar olduğu, bu yönüyle çocuk müzelerinin, çocuk dostu turizm anlayışına uygun hizmet ettikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Müzelerin kültürel mirasın aktarıcısı olduğu ve kültür turizmi açısından da önem taşıdığı bilindiğine göre, çocuk müzelerinin çocuk kültürünün yaşatılması ve sonraki nesillere aktarılması açısından öneminin büyük olduğu da anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, günümüzde çocuk müzelerinin, çocuk odaklı hareket ederek hem çocuklara hem de çocuklu ailelere çocuk özelinde müze deneyimi yaşama fırsatı sundukları, bu müzelerin sayılarının her geçen yıl arttığı ve bu müzelerin yalnızca İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerde sınırlı kalmadığı, Türkiye'nin diğer şehirlerine de yayıldığı sonuçları elde edilmektedir. Çocuk müzelerinin hitap ettiği kitle göz önünde bulundurulduğunda, bu müzelerin koleksiyonlarının ve bünyelerinde barındırdıkları diğer olanakların da önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, çocuk müzelerinde yalnızca sergi alanlarının bulunmadığı, çocukların katılabilecekleri eğitim programlarının ve sosyal etkinliklerin de yapıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu müzelerde çocukların birbirleriyle ve diğer insanlarla etkileşime girebilecekleri faaliyet alanlarının ve çocukların bir şeyler yapabilecekleri ve/veya boyayabilecekleri atölyelerin bulunduğu da çalışmada ulaşılan sonuçlar arasındadır. Dolayısıyla, çocuk müzelerinin, sergileme alanının dışına çıkarak, aynı zamanda “bilim, kültür ve eğitim kurumları olarak işlev görme” özelliğini tam anlamıyla karşıladığı görülmektedir. Bu anlamda çocuk müzelerinin, çocukların eğitilmesi ve bilimsel ve kültürel mirasın çocuklara aktarılması konusunda önemli birer eğitim kurumu olma özelliğine sahip oldukları söylenebilir.

Çalışmada ulaşılan diğer bir bulguya göre, Türkiye'deki çocuk müzeleri *oyuncak*, *oyun*, *çocuk*, *bebek evleri*, *çizgi karakterler*, *illüzyon*, *masal* ve *uçurtma* olmak üzere 8 farklı tema altında hizmet vermektedirler. Bununla ilgili olarak alanyazında, çocuk müzelerinin “oyun”, “oyuncak” ve “masalı” konu alan üçlü bir sacayağı olduğu belirtilmektedir (Akt. Dıvrak, 2018). Bu çalışmanın bulguları incelendiğinde, çocuk müzelerinin benimsedikleri temalar içerisinde bu üç unsurun da bulunduğu ve bu yönüyle bu çalışmanın, alanyazındaki bu bilgiyi desteklediği görülmektedir. Buna göre çocuk müzelerinin, “oyun, oyuncak ve masal” olarak tabir edilen üçlü sacayağının güzel birer örneği olduğu, bundan başka günümüzdeki çocuk müzelerinin faaliyetleri ile bu sacayağının üzerine, çocuk kültürü, çizgi karakterler, illüzyon ve uçurtmanın da inşa edil-

diği söylenebilir. Bu durum, üçlü sacayağı olarak ifade edilen oyun, oyuncak ve masal unsurunun, çocuk müzeleri için temel teşkil etmesine karşın, günümüzde çocuk müzelerinin bu üç unsur ile sınırlı kalmadığını, bünyelerine başka unsurları da katarak faaliyet alanlarını genişlettiklerini göstermektedir. Bu sonuç, bugünün şartlarında Türkiye örneğinde incelemeye alınan 26 çocuk müzesi bağlamında ortaya çıkmıştır. Ancak sürekli gelişen teknoloji, değişen toplum yapısı ve çocukluk anlayışına bağlı olarak çocuk müzelerinde de değişiklik yaşanabileceği, sonraki yıllarda bu müzelerin bünyelerine başka unsurları katabilecekleri ve nihayet farklı temalar bağlamında çocuk ziyaretçilerine hizmet verecek yeni çocuk müzelerinin de ortaya çıkabileceği varsayılmaktadır.

Çalışmanın sonunda birtakım önerilerde bulunmaktadır. Buna göre öncelikle, çocuk müzelerinin temaları incelendiğinde, çocuğu ilgilendiren 8 konunun (oyuncak, oyun, çocuk, bebek evleri, çizgi karakterler, illüzyon, masal ve uçurtma) müzecilik alanına yansıdığı, bu konular içerisinde çocuk müzelerinde en çok oyun ve oyuncak konularına yer verildiği görülmüştür. Ancak çocuğu ilgilendiren konuların yalnızca bu konularla sınırlı olmadığı bilinmektedir. Bu bağlamda, çocuk hakları, çocuk sağlığı, çocuğun beslenmesi ve toplumların aile yapısı ve toplumlarda çocuğun aile içindeki yeri gibi konular da çocuğu yakından ilgilendiren ve çocuk için önemli görülen konulardandır. Dolayısıyla, müzecilik alanında çocuk müzeleri ile ilgili bir çalışma yapıldığında, bu konuların da göz önünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir. Bu düşünceye bağlı olarak, müzecilik alanına, burada belirtilen konular üzerine de düşmeleri ve çocuğu her yönüyle kapsayacak müze uygulamalarına yer vermeleri önerilmektedir.

Çocukla ilgili olarak günümüzde dikkat çeken ve çocuğun hayatını ve gelişimini yakından etkileyen önemli gelişmelerden biri de teknolojik gelişmelerdir. Günümüzdeki çocukların artık teknolojinin içine doğdukları ve doğdukları andan itibaren teknolojik cihazlara maruz kaldıkları bilinen bir gerçektir. Buna göre, teknolojik gelişmeler çocuğun yaşamını doğduğu andan itibaren şekillendirmekte ve yetişkinlikte kazanacağı becerileri doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla, dijital kültürün günümüzün çocuk anlayışı üzerindeki etkilerinin göz ardı edilmemesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, çocuk kültürünü konu edinen ve/veya edinecek olan müzelerin, dijital teknolojilere de yer vermeleri ve çocuğu, dijital kültürü de saracak şekilde ele almaları önerilmektedir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak, günümüzdeki çocukların oyun kültürünün de değiştiği ve çocukların bebeklikten itibaren dijital oyunlar oynayarak büyüdüğü gözlenmektedir. Buna bağlı olarak, günümüzde çocukların oyunlarına ve oyuncaklarına dijital oyun kültürünün hakim olduğu görülmektedir. Bu gelişmelerin, çocuk müzeleri tarafından göz ardı edilmemesi gerektiği ve bu müzelerde dijital oyun ve oyuncaklara da yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Tam bu noktada, Akoğlan Kozak ve Güncan'ın (2021) çalışmasına değinmek gerekmektedir. Çalışmada yazarlar, oyuncak müzelerini ele almış ve bu müzelere yönelik ziyaretçi deneyimlerini incelemiştir. Yazarların, çalışmanın sonunda dijital oyunlarla alakalı ulaştıkları sonuç dikkat çekici niteliktedir. Bu sonuca göre, yetişkinler oyuncak müzelerinde keyifli vakit geçirip çocukluklarına nostaljik bir yolculuğa çıkmalarına rağmen, günümüz çocukları bu müzelerde sıkılabilmektedir. Şimdiki çocukların oyuncak müzelerinde sıkılmalarının en büyük nedeni, kendi çocukluklarına hitap eden dijital oyunları ve oyuncakları bu müzelerde görememeleridir. Dolayısıyla, çocuk kültürüne yönelik hizmet veren müzelerin, şimdiki çocukların yaşamlarını ve oyun kültürlerini yakından etkileyen dijital oyun ve oyuncaklara da yer vermeleri gerektiği düşünülmektedir. Bu konuda, Güncan'ın (2022k) dijital oyun müzeleri ile ilgili yaptığı çalışması dikkat çekmektedir. Çalışmada yazar, dijital oyun kültürünün müzecilik alanına yansımalarını incelemiş ve dijital oyun müzelerini ele almıştır. Ancak bu çalışmada ele alınan dijital oyun müzeleri incelendiğinde, bu müzelerin temel konusunun dijital oyunlar olduğu,

buna karşın hedef ziyaretçi kitlesinin yalnızca çocuklar olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla, bu müzelerde dijital oyunların, çocuk özelinde ele alınmadığı ve bu müzelerin, çocuk odaklı olmadıkları anlaşılmaktadır. Oysa, dijital oyunlar yalnızca yetişkinleri ilgilendirmemekte, günümüzdeki çocukların oyun kültürünü doğrudan etkilemektedir. Ancak çocuk ziyaretçilere yönelik hizmet verecek dijital oyun müzelerinin, çocuk odaklı olmaları, bu oyunları çocukların yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun olarak sunmaları gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, çocuk müzeleri çocuk odaklı olup, çocuk kültürüne ve bu kültürü etkileyen pek çok unsura odaklanmaktadır. Buna göre, çocuk kültürünü yakından etkileyen dijital oyunların, çocuk müzeleri kapsamına da alınması ve çocuk odaklı müze anlayışı doğrultusunda çocukların ziyaretlerine sunulması önerilmektedir.

Çocuk müzeleri ile ilgili verilen alanyazın bilgisine bakıldığında, çocuk müzelerinin genel olarak çocuk gelişimi ve eğitim bilimlerindeki çalışmalara konu olduğu, buna karşın turizm alanında bu konuyu ele alan bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Oysa müzeler, turistik destinasyonlar için önemli birer turistik çekim unsuru olup, turizm faaliyetlerine katılan çocuklu aileler için önemli bir ziyaret merkezi konumundadırlar. Bu sebeple bu çalışmada, çocuk müzelerinin turizm açısından bir değerlendirmesi yapılmıştır. Dolayısıyla, bu çalışma ile turizmde çocuk müzeleri konusuna dikkat çekilmiş ve bu konu, turizm yazınına kazandırılmış olacaktır. Bu yönüyle çalışmanın, turizm alanyazını için özgün bir konu olduğu ve turizmde kültürel miras, müzecilik ve müze ziyaretleri gibi konularda yapılacak çalışmalara teorik açıdan katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca turizm yazınında çocuk müzelerini konu edinecek yeni çalışmalar için de yol gösterici nitelikte olacağı varsayılmaktadır. Diğer yandan, bu çalışma derleme niteliğinde olup, alanyazın için bir rehber niteliğindedir. Çalışmada uygulamaya yönelik bir alan araştırması yapılmamış olmasına rağmen, çalışmanın uygulamaya dolaylı yönden katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Acun Yıldırım, Ö. (2018). Çocuklu ailelerin Sivas Yıldızdağı Yenihan Otel işletmesinden talepleri ve otellerde çocuklu ailelere sunulan hizmetlerin çeşitliliğine yönelik bir çalışma. *I. Uluslararası Çocuk Dostu Turizm Kongresi, Sivas, Türkiye.*
- Ahıpaşaoğlu, S. (2018). Neden çocuk dostu turizm? *I. Uluslararası Çocuk Dostu Turizm Kongresi, Sivas, Türkiye.*
- Akça, S. (2020). Teknoloji ve bilgi çağında müzeler: Genel bakış. *Türk Kütüphaneciliği, 34(2), 263-274.*
- Akoğlan Kozak, M., & Özkeroğlu, Ö. (2020). Çocuk oyunlarının çocuk rekreasyonu bağlamında değerlendirilmesi. *World Children Conference, Ankara, Türkiye.*
- Akoğlan Kozak, M., & Güncan, Ö. (2021). Oyuncak müzeleri ve ziyaretçi deneyimleri. *Social Science Development Journal, 6(24), 74-97.*
- Aktaş Arnas, (2017). Oyun, öğrenme ve deneyimin birleşimi: Çocuk müzeleri. *Yaratıcı Drama Dergisi, 12(2), 17-30.*
- Anderson, D., Piscitelli, B., Weier, K., Everett, M., & Tayler, C. (2010). Children's museum experiences: Identifying powerful mediators of learning. *The Museum Journal, 45(3), 213-231.*
- Antalya Oyuncak Müzesi (2022, 21 Kasım). Oyuncak müzesinin hikayesi. <http://oyuncakmuzesi.antalya.bel.tr/page1.html#header1-g> adresinden erişilmiştir.
- Arslan Kılıçoğlu, E., Çarkacı, N.S., Kadioğlu, B. & Çetingül, M. (2019). Dünya ülkelerinde ve Türkiye'de çocuk müzelerine bir bakış. *Çocuk ve Gelişim Dergisi, 2(3), 45-64.*
- Association of Children's Museums (2022, 14 Kasım). About children's museums. <https://findchildrensmuseum.org/about/> adresinden erişilmiştir.
- Atabay, E. (2022a). Anadolu oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt I* içinde (ss. 320-321). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Atabay, E. (2022b). Antalya oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt II* içinde (ss. 63-64). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Atacı, S. (2020). Mekan-öğrenme ilişkisinin çocuk müzeleri üzerinden incelenmesi. *Journal of International Museum Education, 2(1), 28-53.*
- Ataşehir Belediyesi (2022, 21 Kasım). Düştepe oyun müzesi ve oyun bahçesi. <https://www.atasehir.bel.tr/dustepe-oyun-muzesi> adresinden erişilmiştir.
- Avunduk, Z.B. (2022). Atatürk ve çocuk müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt II* içinde (ss. 192-193). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aydoğan, Y. (2021). Çağdaş müzecilik anlayışına bağlı olarak "popülerleşen müze turizmi". *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 7(2), 178-186.*
- Aytatlı, B., Kuzulugil, A.C., Demircioğlu Yıldız, N. & İspirli, N.S. (2020). Çocukların aile turizmindeki deneyimleri: Erzurum kenti örneği. *ATASOBED, 24(1), 263-278.*
- Balat Oyuncak Müzesi (2022, 21 Kasım). Hakkımızda. <https://balatoyuncakmuzesi.com/hakkimizda> adresinden erişilmiştir.

- Cin Ali Müzesi (2022, 21 Kasım). Cin Ali müzesi. <https://www.cinali.com.tr/muze> adresinden erişilmiştir.
- Cohen, U. (1987). Learning from children's museums: Implications for design. *Children's Environments Quarterly*, 4(1), 16-23.
- Çamlıdere Belediyesi (2022, 21 Kasım). Oyun ve oyuncak müzesi. <https://camlidere.bel.tr/sosyal-tesisler/oyun-ve-oyuncak-muzesi> adresinden erişilmiştir.
- Çifcibaşı Durna, K. (2022). Kartal belediyesi masal müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt VIII* içinde (ss. 265-266). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çilingir Ük, Z. (2022). Samsun oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt XII* içinde (ss. 209-210). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Demir, H. (2022). Müze. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt X* içinde (ss. 371-373). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Dıvrak, M. (2018). Türkiye'de oyuncak müzelerinde atmosfer oluşturma üzerine bir araştırma. N. Kurnaz & H. Arıdemir (Ed.), *International Congress on Afro-Eurasian Research IV* içinde (pp. 289-301). Budapest, Hungary.
- Downey, S., Krantz, A. & Skidmore, E. (2013). The parental role in Children's Museums. *Museums & Social Issues*, 5(1), 15-34.
- Ekiz Kaya, M. & Soylu Koyuncu, S. (2020). Görsel kültür ekseninde müzelerde çağdaş yaklaşımlar: Teknoloji kullanımı ve dijital öğrenme. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(71), 4425-4434.
- Erbay, N.Ö. (2022). Üsküdar belediyesi Mehmet Naci Aköz uçurtma müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt XV* içinde (ss. 375). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Erdoğan, H.H. (2022). İstanbul oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt VII* içinde (ss. 383-384). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Gapminder (2023, 8 Ocak). The World has reached Peak Number of Children. <https://www.gapminder.org/news/world-peak-number-of-children-is-now/> adresinden erişilmiştir.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2022, 22 Kasım). Tarihi ve kültürel eserler Gaziantep oyun ve oyuncak müzesi. <https://www.gaziantep.bel.tr/tr/tarihi-ve-kulturel-eserler/gaziantep-oyun-ve-oyuncak-muzesi> adresinden erişilmiştir.
- Genç, M.K. (2019). Modern müzecilik açısından bir uygulama örneği: Antalya anadolu oyuncak müzesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Gül, M., & Gül, K. (2017). Özel müzelerin kültür turizmi potansiyeli açısından değerlendirilmesi: Balıkesir örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 52-65.
- Güleç, S., & Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 63-78.
- Gün, İ., Tosun, N., & Aslan, Ö. (2018). Çocuk dostu sağlık uygulamaları üzerine genel bir değerlendirme. *I. Uluslararası Çocuk Dostu Turizm Kongresi*, Sivas, Türkiye.

- Güncan, Ö. (2022a). Çocuk rekreasyonu: Oyun davranışı bağlamında resort otellerde bir araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Güncan, Ö. (2022b). Aksaray belediyesi oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt I* içinde (ss. 182-183). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güncan, Ö. (2022c). Cin Ali müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt III* içinde (ss. 375-376). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güncan, Ö. (2022d). Çamlıdere çuf çuf treni oyun ve oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt IV* içinde (ss. 52). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güncan, Ö. (2022e). Düştüpe oyun müzesi ve oyun bahçesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt V* içinde (ss. 100). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güncan, Ö. (2022f). Ekolojik oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt V* içinde (ss. 180). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güncan, Ö. (2022g). Karşıyaka belediyesi evrensel çocuk müzesi ve eğitim kampüsü. N. Kozak & M. Kozak (Ed.). *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt VIII* içinde (ss. 263). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güncan, Ö. (2022h). Osmaniye Korkut Ata üniversitesi (OKÜ) Celil Atasever oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.). *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt XI* içinde (ss. 169-170). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güncan, Ö. (2022i). Sandıklı oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.). *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt XII* içinde (ss. 222). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güncan, Ö. (2022j). Şanlıurfa oyun ve oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.). *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt XIII* içinde (ss. 209-210). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güncan, Ö. (2022k). Reflection of digital game culture on museology: Digital game museums. *VIII. International European Congress on Social Sciences*, Rijeka, Croatia.
- Güneröz, C. (2022a). Müzecilik yaklaşımlarıyla yeni normalde çocuk müzeleri. *Journal of International Museum Education*, 4(1), 1-16.
- Güneröz, C. (2022b). Ankara üniversitesi eğitim bilimleri fakültesi oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt II* içinde (ss. 27-28). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Gürbey, A.P. (2019). Kırsal alanların gelişimi için alternatif turizm önerisi: Çocuk dostu turizm. *II. Uluslararası Çocuk Dostu Turizm Kongresi*, Sivas, Türkiye.
- Haas, N.T. (1996, November 17). Project explore: How children are really learning in children's museum. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/paper/Project-explore%3A-How-children-are-really-learning-Haas/445edb8631fe4d29777c897b4a4ca23950237b39>.
- Haden, C.A., Jant, E.A., Hoffman, P.C., Marcus, M., Geddes, J.R., & Gaskins, S. (2014). Supporting family conversations and children's STEM learning in a children's museum. *Early Childhood Research Quarterly*, 29(2014), 333-344.
- Herreman, Y. (1998). Museums and tourism: Culture and consumption. *Museum International*, 50(3), 4-12.
- İstanbul Oyuncak Müzesi (2022, 23 Kasım). Hakkımızda. <https://istanbuloyuncakmuzesi.com/pages/hikayemiz> adresinden erişilmiştir.

- İşler, D. (2022). Musa Baran çocuk oyuncakları müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt II* içinde (ss. 63-64). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Jolliffe, L. & Smith, R. (2001). Heritage, tourism and museums: The case of the North Atlantic Islands of skye, Scotland and Prince Edward Island, Canada. *International Journal of Heritage Studies*, 7(2), 149-172.
- Karadeniz, C. (2009). Dünyada çocuk müzeleri ile bilim, teknoloji ve keşif merkezlerinin incelenmesi ve Türkiye için bir çocuk müzesi modeli oluşturulması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karadeniz, C. (2010a). Avrupada çocuk müzeleri: Frankfurt ve Hamburg örneği. *Folklor Edebiyat*, 16(63), 169-178.
- Karadeniz, C. (2010b). Children's museums and necessity for children's museums in Turkey. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2(2010), 600-608.
- Karadeniz, C. (2013). Amerika Birleşik Devletleri'nde çocuk müzeleri: Miami çocuk müzesi örneği. *Folklor Edebiyat*, 19(74), 225-240.
- Karadeniz, C. & Atar, M. (2017). Türkiye'de oyuncak müzelerinin durumu ve sürdürülebilirliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 477-492.
- Kazova, M.C. (2019). Çocuk müzesi ve bilim merkezlerindeki iç mekan standartları ve tasarım yaklaşımları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kervankıran, İ. (2014). Dünyada değişen müze algısı ekseninde Türkiyedeki müze turizmüne bakış. *Turkish Studies – International periodical For The Languages, Literature and Historys of Turkish or Turkic*, 9(11), 345-369.
- Kesgin, M., & Ross, D.E. (2018). Çocuk dostu turizm araştırma ve uygulamalarında ilerleme Kidsout örneği ve about.com. *I. Uluslararası Çocuk Dostu Turizm Kongresi*, Sivas, Türkiye.
- Korkmaz, H., Savaşçı, U. & Aydın, B. (2019). Müze tanıtım faaliyetleri ve ziyaretçi deneyiminin değerlendirilmesi: Troya müzesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(4), 3156-3173.
- Lewin, A.W. (2008). Children's museums: A structure for family learning. *Marriage & Family Review*, 13(3-4), 51-73.
- Li, M., Wang, D., Xu, W., & Mao, Z. (2017). Motivation for family vacations with young children: Anecdotes from the Internet. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 34(8), 1047-1057.
- Lima, J. (2017). Family tourism: The importance of tourism for low-income families. *European Journal of Tourism Research*, 15, 167-170.
- Maktal Canko, D. (2022). Ümran Baradan oyun ve oyuncak müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt XV* içinde (ss. 360-361). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mankırcı, E.N. (2018). Play, toy and toy museums: The case of İstanbul toy museum, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mayfield, M.I. (2007). Children's museums: Purposes, practices and play? *Early Child Development and Care*, 175(2), 179-192.

- Meremikwu, A., Ekwueme, C., & Odigwe, F. (2018). Mainstreaming child-friendly tourism education: Issues in curriculum and instruction. *International Journal of Contemporary Social Science Education*, 1(1), 170-175.
- Münüsüoğlu, H. (2022). Yenimahalle evrensel değerler çocuk müzesi. N. Kozak & M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi Cilt XVI* içinde (ss. 187-188). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Neuman, W.L. (2016). *Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar 2* (Çev. S. Özge) (8. Basım). Ankara: Yayın Odası.
- Okumuşoğlu, B. (2020). Kent markalaşmasında müze, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özel, Ç.H. (2021). *Turizmde Çocuk Dostu Uygulamalar: Otellerin Çocuk Kulüplerinde Sunulan Hizmetlere Yönelik Bir Araştırma*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Polat, S. & Aktaş Polat, S. (2014). Taşınmaz kültür varlıklarının kültür turizmi açısından önemi: Topkapı sarayı müzesi örneği. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 60-80.
- Puchner, L., Rapoport, R. & Gaskins, S. (2010). Learning in children's museums: Is it really happening? *The Museum Journal*, 44(3), 237-259.
- Rahmi M. Koç Müzeleri (2022, 21 Kasım). Ankara. <http://www.rmkmuseum.org.tr/ankara/hakkimizda/rahmi-m-koc-muzeleri> adresinden erişilmiştir.
- Rowley, J. & Slack, F. (2004). Conducting a literature review. *Management Research News*, 27(6), 31-39.
- Sağlam, F.K. (2015). Çocuk ve gençlik müzelerinde barış eğitimi programları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schanzel, H.A. (2013). The importance of 'social' in family tourism. *Asia-Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism*, 2(1), 1-15.
- Schofield-Bodt, C. (1987). A history of children's museums in the United States. *Children's Environments Quarterly*, 4(1), 4-6.
- Shine, S. & Acosta, T.Y. (2008). Parent-child social play in a children's museum. *Family Relations*, 49(1), 45-52.
- Silav, M. (2014). Museums for children. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 122(2014), 1357-361.
- Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333-339.
- Song, H., Park, C., & Kim, M. (2020). Tourism destination management strategy for young children: Willingness to pay for child-friendly tourism facilities and services at a heritage site. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17, 1-13.
- Sop, S.A., Ongun, U., & Abalı, R. (2020). Müze deneyimini etkileyen unsurlar: Çevrimiçi yorumlar üzerine nitel bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 1123-1138.
- Taner, B. (2019). Çocuk dostu toplum ve çocuk dostu turizm: Nasıl bir ilişki? II. *Uluslararası Çocuk Dostu Turizm Kongresi*, Sivas, Türkiye.

- Tavşan, F., & Bektaş, U. (2019). Çocuk müzesi tasarım anlayışında milenyum çağı etkisi. *In 4th International Symposium on Innovative Approaches in Architecture, Planning and Design*, (pp. 39-44). Samsun, Turkey.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2022, 23 Kasım). Hasan Ali Yücel çocuk müzesi. <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-311964/hasan-ali-yucel-cocuk-muzesi.html> adresinden erişilmiştir.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Eskişehir Tepebaşı Milli Eğitim Müdürlüğü (2023, 8 Ocak). Eskişehir anadolu lisesi Küçük Prens kitap müzesi. <https://tepebasi.meb.gov.tr/www/eskisehir-anadolu-lisesi-kucuk-prens-kitap-muzesi/icerik/3106> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2023, 8 Ocak). Kültürel miras, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kulturel-Miras-2021-45687#:~:text=M%C3%BCze%20ve%20C3%B6ren%20yeri%20ziyaret%C3%A7i%20say%C4%B1s%C4%B1%2C%202021%20y%C4%B1%C4%B1nda%20-69%2C,pay%C4%B1%20%41%2C6%20oldu.> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2023, 8 Ocak). İstatistiklerle çocuk, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2021-45633#:~:text=T%C3%BCrkiye%20n%C3%BCfusunun%20%26%2C9%27,7%27sini%20k%C4%B1z%20%C3%A7ocuklar%20olu%C5%9Fturdu.> adresinden erişilmiştir.
- Üsküdar Belediyesi Mehmet Naci Aköz Uçurtma Müzesi (2022, 28 Kasım). <https://www.ucurtmamuzesi.net/> adresinden erişilmiştir.
- Willard, A.K., Busch, J.T.A., Cullum, K.A., Letourneau, S.M., Sobel, D.M., Callanan, M. & Legare, C.H. (2019). Explain this, explore that: A study of parent-child interaction in a children's museum. *Child Development*, 90(5), 598-617.
- World Population Review (2023, 8 Ocak). 2023 World population by country (Live). <https://worldpopulationreview.com/> adresinden erişilmiştir.
- WOX İllüzyon ve Oyuncak Müzesi (2022, 28 Kasım). İllüzyon – oyuncak müzesi. <https://www.woxturkey.com/index.html> adresinden erişilmiştir.
- Wu, M.Y. & Wall, G. (2016). Chinese research on family tourism: Review and research implications. *Journal of China Tourism Research*, 12(3-4), 274-290.
- Wu, M.Y., Wall, G., Zu, Y. & Ying, T. (2019). Chinese children's family tourism experiences. *Tourism Management Perspectives*, 29, 166-175.
- Yavuz Öden, H. (2020). Çocuk müzelerinde iç mekan tasarımları: Atatürk ve çocuk müzesi incelemesi. *İstanbul Üniversitesi Yayinevi Art-Sanat*, 14(2020), 533-556.
- Yung, R., Khoo-Lattimore, C., Prayang, G. & Srurovaya, E. (2020). Around the world in less than a day: Virtual reality, destination image and perceived destination Choice risk in family tourism. *Tourism Recreation Research*, DOI: 10.1080/02508281.2020.1788351.
- Zilcioğlu, Ş. (2008). Avrupa'da çocuk müzeleri ve müze eğitimi: "Almanya Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Destek Bilgisi: Bu çalışmanın hazırlanması süresince herhangi bir kişiden veya kurumdan aynı veya nakdi destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması veya kazanç yoktur.

Etik Onayı: Yazar, bu çalışmanın tüm hazırlanma sürecinde etik kurallara riayet ettiğini beyan etmektedir. Aksi bir durumunda tespiti halinde, Turizm ve İşletme Bilimleri Dergisinin hiçbir sorumluluğu yoktur ve tüm sorumluluk yazara aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Yazar, kendi rızası ile bu çalışmayı hazırlamıştır.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma derleme niteliğinde bir çalışma olup, çalışmada etik kurul kararı gerektiren bir durum söz konusu değildir. Bu sebeple çalışma için etik kurul izni alınmamıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma, tek yazarlı olarak hazırlanmıştır ve çalışmanın tamamında yazarın kendi katkısı söz konusudur.

Katkı oranı; 1. Yazar = %100

Extensive Summary

Investigation of Children's Museums in Turkey in the Context of Tourism

Özlem GÜNCAN*

Museums are established in order to exhibit the science and art products of societies and their underground and aboveground riches. Scientific and artistic documents, objects, monuments and ruins related to history, culture and natural assets are preserved and exhibited in museums (Güleç & Alkış, 2003). The essence of museums is not buildings but collections (Jolliffe & Smith, 2001) and museums are important in terms of culture and history (Korkmaz, Savaşçı & Aydın, 2019). Museums are not only places where historical and cultural objects are exhibited, but also function as science, culture and educational institutions of the society (Ekiz Kaya & Soylu Koyuncu, 2020). There are different classification approaches for these institutions in the literature. For example, museums can operate under various themes such as archeology, art and toys (Sop et al., 2020). In this context, the museums whose audience consists of “children” determine the scope of this study and the subject of the study is “children's museums”.

Children's museums are museums that explore the child and children's culture in every aspect (Genç, 2019). It is stated that museums are institutions that research, examine and store information and materials that will enable children to witness the environment they live in and what is happening in the world. Finally, museums exhibit these materials for the education of children and young people (Karadeniz, 2010a). Children's museums are defined as institutions where children learn by playing and exploring in environments designed for them, reflecting the cultures of different communities and providing children with interactive learning experiences (ACM, 2022). Children's museums introduce different cultures to children, enable children to develop tolerance towards these cultures, and bring families with children together in interactive exhibitions and activities (Karadeniz, 2013).

In today's world, when the value of the child as a consumer is understood, the effect of the child on family decisions increases, and accordingly, family tourism and child-friendly tourism practices come to the fore, it is inevitable that children's museums will become widespread. When looked at the practices in the field of museums, it is seen that the “children's museums” that serve children fall into the field of museology and the audience these museums address is children and families with children. At this point, the issue of which children's museums in practice treat the child, from which perspective they approach children and in the context of which themes they serve child visitors gains importance. When the literature is examined, it is seen that the studies that deal with children's museums from various perspectives and make a general evaluation of children's museums in Turkey are reflected in the field (Haas, 1996; Zilcioğlu, 2008; Karadeniz, 2009; Karadeniz, 2010a; Karadeniz, 2010b; Karadeniz, 2013; Silav, 2014; Sağlam, 2015; Kazova, 2019; Tavşan & Bektaş, 2019; Yavuz Öden, 2020; Güneröz, 2022a). However, it is noteworthy that among the related studies, there is no study examining children's museums thematically. Therefore, this subject has been seen as a deficiency in the literature and this study has been prepared based on this deficiency. The aim of the study has been determined as making a thematic analysis of children's museums in Turkey. The study has been prepared for his purpose and at the end of the study, it has been aimed to present a general profile of children's museums in Turkey in the context of the themes they adopted.

---

* Corresponding author at: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği Bölümü,
E-posta: Ö. Güncan (guncanozlem@hotmail.com)

In the study, the question of “*which aspects of children’s museums in Turkey deal with children and in the context of which themes do they open their doors to child visitors?*” has been posed. The aim of this study is to seek an answer to this question and to make a thematic analysis of children’s museums in Turkey. At the end of the study, it is aimed to make a thematic analysis and reveal the general profile of children’s museums in Turkey, which serve children and families with children, by evaluating them in the context of their collections. The study, which was prepared for this purpose, has been limited to children’s museums in Turkey.

In the study, the method of literature review, one of the qualitative data collection techniques, has been used. The reviews have been carried out in the context of “children’s museums” and children’s museums that are interested in children and children’s culture, that exhibit materials related to this in their collection and that serve in Turkey are included in the scope of the study. The reviews have been made in the form of reviewing national and international literature, and both printed and electronic resources in Turkish and English have been reviewed. A search has been made on the internet related to the subject and on children’s museums in search engines. In this context, the web sites of children’s museums in Turkey have also been included in the review. As a result of the reviews, 26 children’s museums have been reached and all of the reached museums have been included in the study. In the study, the analyzes have been carried out by following some stages. In the first stage, children’s museums have been examined according to their establishment years; in the second stage, they have been evaluated according to the cities they were located in. In the third stage, the collections of these museums have been examined. In the fourth and last stage, these museums have been classified according to their themes and inferences have been made based on this classification.

As a result of the evaluations, it has been seen that the first children’s museum in Turkey was opened to visitors in 1990, the most children’s museum was established in 2017 and 2018, and 26 children’s museums have been brought to the society in the 32-year period until today. In addition, it has been found that these museums serve in 13 different cities and are mostly concentrated in İstanbul and Ankara. This situation can be considered as an indication of the increasing interest in children and their education throughout Turkey today.

At the end of the study, it has been found that the materials exhibited in children’s museums and the possibilities offered in museums are grouped under 10 different categories and that “toys” from “game materials” are mostly exhibited in these museums. In these museums, not only game materials but also other materials are exhibited and there are different possibilities within the museums. These materials and areas have been determined as *various materials, characters, workshops, educational areas, social activities, activities for children, simulations, miniature items and other elements*. From this, it is concluded that there are not only exhibition areas, but also educational programs and social activities in children’s museums. These museums also have activity areas where children can interact with each other and other people, and workshops where children can make and/or paint by themselves.

According to another finding reached in the study, children’s museums in Turkey serve under 8 different themes: *toys, games, children’s, doll houses, cartoon characters, illusion, fairy tale and kite*. In relation to this, it is stated in the literature that children’s museums have a triple trivet that deals with “*play*”, “*toy*” and “*fairy tale*” (Cited by Divrak, 2018). It is seen that the findings of this study include these three elements among the themes adopted by children’s museums, and in this respect, this study supports this information in the

literature. accordingly, it can be said that children's museums are good examples of the triple trivet called "play, toy and fairy tale" and that "children's culture, cartoon characters, illusion and kite" are also built on this trivet with the activities of today's children's museums. This situation shows that although play, toy and fairy tale elements, which are expressed as the triple trivet, constitutes the basis for children's museums, today's children's museums are not limited to these three elements, but they have expanded their fields of activity by adding other elements to their structure.